

Tallinna Ehituskool

NEOKLASSITSISTLIKU TOOLI RESTAUREERIMINE

Mööblirestauraatori eriala lõputöö

Karin Kuslap

MR20_S

Juhendajad: Margus Sildre

Eha Vacht

Tallinn 2023

SISUKORD

SISUKORD	2
1 SISSEJUHATUS	3
2 MÖÖBLIRESTAURAATORI ERIALA ÕPINGUD	4
2.1 Tööproovid	5
2.2 Koolis restaureeritud esemed	9
2.2.1 Lõputöö: neoklassitsistlikus stiilis tool	9
2.2.2. XX sajandi esimese poole funktsionalistlikus stiilis kirjutuslaua tool	26
2.2.2 XX sajandi 50. aastate funktsionalistlikud öökapid	40
2.2.4 Juugendlik söögitool XX sajandi algusest	50
2.2.5 Koolitööd	62
3 PRAKTIKA	67
3.1 Esimese kursuse praktika	67
3.2 Teise kursuse praktika	69
4 KOKKUVÕTE	73
KASUTATUD ALLIKAD	75

1 SISSEJUHATUS

Käesolev portfoolio annab ülevaate õpingute jooksul omandatud praktilistest oskustest ja teoreetilistest teadmistest ning valikust tehtud kooli- ja praktikatöödest, milles on jälgitud restauraatori kutse-eetika reegleid.

Töö esimene osa võtab kokku erialaõpingute plaani ja õppetöö alguses tehtud harjutustööd. Teises peatükis toon välja koolis omandatud teadmised läbi erinevate tööde ning portfoolio kolmandas osas annan ülevaate praktiliselt restaureeritud huvitavamatest mööbliesemetest.

Oma restaureerimistöodes järgin mööblieseme stiili säilitamist ja olen püüdnud kasutada õigeid töövõtteid ning ajastule ja stiilile kohaseid materjale.

2 MÖÖBLIRESTAURATORI ERIALA ÕPINGUD

Mööblirestauratori eriala õppekava jaotus põhi- ja valikõpinguteks ning praktika mooduliks. Kõik õppekava komponendid läbisin õpingute ajal. Ülevaade moodulitest on toodud ära all olevas tabelis (vt tabel 1)

Tabel 1. Õppekava jaotus

Õppekava mooduli nimetus	Täitmine
1. Põhiõpingud	Moodul läbitud
Sissejuhatus mööblirestauratori eriala õpingutesse	Läbitud
Puidu lõiketöötlemine	Läbitud
Puitmööbli restaureerimine	Läbitud
Karjääri planeerimine ja ettevõtluse alused	Läbitud
Materjalide juurdelõikus ja õmblemine	Läbitud: pehme mööbli valmistamise eriala tase 4
Mööbli polstri restaureerimine	Läbitud
2. Valikõpingud	Moodul läbitud
Mööbli pindade vineerimine	Läbitud
Puidulõigete valmistamine ja parandamine	Läbitud
Intarsia koostamine	Läbitud
3. Praktika	Moodul läbitud
Esimese kursuse praktika	Läbitud
Teise kursuse praktika	Läbitud

2.1 Tööproovid

Enne esemete restaureerima asumist tuli omandada puidutöö baasteadmised, milleks tegin tööproovid, alustades eseme ülesjoonistamisest mõõtkavasse paigutamiseni, erinevate tappseotiste tegemisest kuni puidulõigete, ağuurlõigete ja intarsiani. Kokku tegin 9 erinevat liiki proovitööd, kuid kõiki tappe ei ole piltidel ära toodud. Samuti ka treimistööd, mille algteadmised omandasin pehme mööbli valmistaja erialal, kus treisin toolijalad. Kokkuvõte tehtud proovitöödest esitan allpool olevate joonistena:

Puidulõiked

Puidulõigete tööprooviks oli erinevate tappide tegemise õppimine. Ühte töösse koondati keel-, hark-, poolkalasaba- ja risttapi valmistamine. Tööriistadest kasutasin jaapani saage, peitleid, haamrit, pitskruve. Lisaks piltidel toodud tappidele tegin eraldi rööptapi, kalasabatapi antud lauajuppidest. Tappide tegemine oli raske, samas huvitav töö.

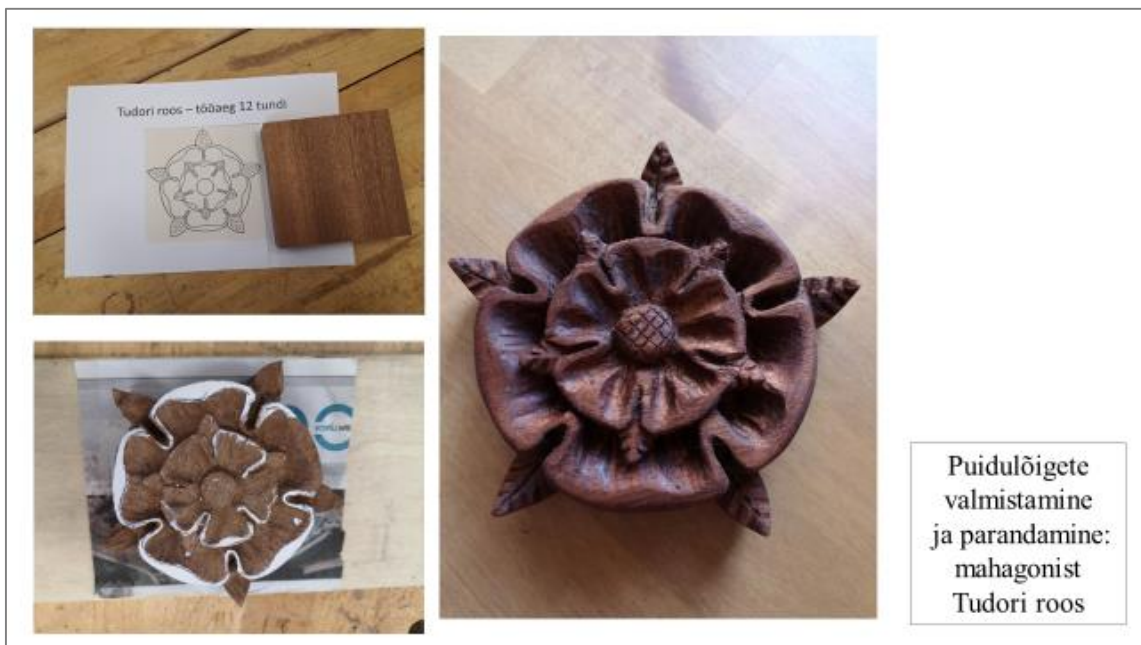
Pärnast saunakulbi valmistamine lintsaage ja õõnespeitlit kasutades

Saunakulbi valmistamise eesmärgiks oli puidusüü erinevate suundade lõiketehnika omandamine ja õppida käsitlema erinevaid õõnespeitleid ning saagima lintsaal kumerat vormi.

Kulbi viimistlemisel kasutasin lisaks veel mitmeid peitse, mille lakkisin üle taaskord tärpentini ja värnitsa seguga 1:1.

Mahagonist Tudori roosi valmistamine

See oli peiteldamise katsumus. Puidulõike valmistamine oli mulle esmakordne kogemus. Oluline oli jääda rahulikuks ja mitte kiirustada ning pigem võtta väiksem kiht puitu korraga. Õppisin kasutama taaskord erinevaid peitleid, sh nikerduspeitleid.

Väga tähelepanelik pidi olema puidusüü järgimisel: väiksemgi väärtus peitliga võib rikkuda kogu töö.

Ažuurlõiked mahagonist ja kasest

Intarsia koostamine ja vineerimine: spoonisärgi koostamine

Olen varasemalt teinud väiksemaid spooniparandusi, suurema pildi tegemine oli uus kogemus ja meeldis väga. Kindlasti tahan edaspidi veel spoonitöid teha.

Intarsia etteantud kujundi järgi

Tegin oma töö kaks korda. Esimene läks kingiks juba enne, kui sain foto tehtud pärast viimistlust. Teine jäi oma peresse.

Vaba intarsia

Selle töö tegemiseks ei pidanud kaua mõtlema, mida teha - et saaks praktilise väljundi anda.

Olemas oli katkise ja värvitud plaadiga neljajalgne nõukaaegne taburet. Otsustasin sellele plaadile teha midagi rahvuslikku. Kuna peres on sarnaseid taburette veel, saab edaspidi teisigi katta intarsiaga.

2.2 Koolis restaureeritud esemed

Selles peatükis annan ülevaate koolis restaureeritud esemetest. Kõigepealt esitlen lõputööna neoklassitsistlikus stiilis tooli restaureerimise protsessi. Seejärel toon välja mõned huvitavamad tööd ning ei jäta kõrvale teisi tehtud töid.

2.2.1 Lõputöö: neoklassitsistlikus stiilis tool

ÜLDISED ANDMED

Nimetus	Neoklassitsistlikus stiilis vedrupolstri ja puidulõigetega seljatoega tool. Selle eseme ajastu ja stiili määramisel oli abiks konsultatsioon V. Visseli ja T. Zuppinguga.
Valmistusaeg	19. sajand lõpp i 20 saj algus
Ajastustiil, tähised	Neoklassitsistlik stiil, valmistaja tähised puuduvad
Mõõtmed	Kõrgus 920mm, laius 430mm, sügavus 460mm, istmeosa kõrgus maast 470mm
Materjal, tehnika	Sarjad: taga ja külgedel spoonitud kasepuit, esisarjal osaline kase- ja pähklipuit. Jalad ja toolileen läbivalt euroopa pähkel. Puidulõige. Polster: vedrupolster
Viimistlus	õllaklakk
Omanik	perekond Kuslap
Restaureerija	Karin Kuslap
Juhendaja	Puidutööd: Margus Sildre, Polstritööd: Eha Vacht

ESEME TAUST JA RESTAUREERIMISÜLESANNE

Toolil ajalugu ei ole teada. Ese soetati hr Raasukese varasalvest, eesmärgiga see pärast restaureerimist kasutusele võtta. Vastavust tooli algupära ja stiili kohta leida ei õnnestunud. Otsisin muuseumide andmebaasist (www.muisee.ee), pöördusin Viljar Visseli poole lahenduse leidmiseks toolileeni krooniosale vastavuse leidmiseks. Toomas Zuppingu viitel otsisin

mõisamööbli seast, kuid samasust ei tuvastanud. Samuti ei leidnud abi elektroonilistest andmebaasidest ega fotodest.

Restaureerimisülesandeks oli tooli seisundi viimine restaureerimise tulemusena võimalikult originaalilähedasse vastavusse, asuda eset kasutama perekonnas nn pühade- ja tähtpäevatoolina.

ESEME SEISUKORD ENNE RESTAUREERIMIST

Eseme üldine seisukord keskmine: tapid vajavad üle kontrollimist ja üks esijala tapp parandust. Visuaalsel hinnangul raami tagumiste jalgade (leeni kinnitus) tugev ja stabiilne. Esinevad üldised kulumisjäljed kasutamisest: puudu on seljatoe krooniosa. Säilinud mõned lakijäljed originaalviimistlusest.

Ese: TOOL	Kirjeldus	Seisund
Puit	Taga-ja küljesarjad: vineeritud kask, esisari kask/pähkel. Tooli kannelüüriga jalad, trofeega seljatugi i läbiv Euroopa pähkel	Puit ei ole läbi koitanud ega pehkinud.
Konstruksioon	Tagumiste jalgade/seljatoe tappseotised tugevad, ei liigu. Ühe esijala esisarja toolijalale kinnituv tapikeel (kasest osa) on murdunud ning vajab puidutööd. Polstriklotsid on puudu. Üldseisund raamiosal rahuldav.	Puudu seljatoe krooni ülemine osa läbivalt, seljatoe leeniosa on ristisuunas (kas niiskuses seismisest või konstruktsiooniviga) osaliselt lõhki; vasakpoolne esijala ots vajab proteesimist, väiksemaid puiduparandusi tuleb teha seljatoel, sh trofee osal). Nähtavad väiksemad spoonitükkide irdumised sarja mõlemal küljel, seljatoepoolsetes otstes.
Viimistlus	Õellaklakk	Eseme esijalgade ülaosas tuvastatud vaatlusel ilmselt originaalviimistluse jäljed, saab teha testi: kas lakk lahustub piiritusega? Jah: väike puhas riidetükike muutis pärast

		piiritusse kastmist ja jalal nühkimist kuivades gellakile iseloomulikuks krõbekuivaks.
Polster	Klassikaline vedrupolster	väga kehvast seisust: vedrud roostetanud, riie katki, polstri sisu välja pudenenud, kopitanud
Panused	puuduvad	

RESTAUREERIMISE KÄIGUS PLANEERITAVAD TÖÖD

1. Ettevalmistavad toimingud restaureerimiseks: tooli seisukorra hindamine ja dokumenteerimine ning pildistamine.
2. Viimistluse tuvastamine lakijäägi piiritusega lahustuvuse teel .
3. Tooli kuivpuhastus tolmust, seisnud mustusest ja linu väljaheidetest suruõhuga, harjates kuiva pintsliga ja pehme lapiga.
4. Tooli puhastus denatureeritud piiritusse kastetud niiske lapiga, kohene kuivatamine puhta, kuiva lapiga moel, et säilitada paatina.
5. Esemel osandamine, puhastamine.
6. Toolile vasaku esijala otsa proteesimine sobiva puiduliigiga (proovida Ameerika pähklit), proteesiklotsi kinnitamine jalale tagasipööratava liimiga (Titebond), fikseerimine

pitskruvidega kuni liimi kuivamiseni 24 tunniks. Proteesi parajaks saagimine, vormi peiteldamine ja lihvimine.

7. Tapiparanduse tegemine esisarja vasakule otsale (teha uus tapikeel) kasest. Esisarja parempoolse pragunenud killumurru parandamine sobiva puidutükiga.

8. Vaste otsimine toolile, et saaks eseme lõpuni restaureerida: toolileeni põikpuu krooniosa parandamine.

9. Toolileeni trofee osa puiduparandused heledama mahagoni/ sapeli tükiga ning pähkli Spooni ribadega, kasutades Titebond liimi. Detailide peiteldamine parajaks, vormi andmine peitli ja lihvpaberiga.

10. Tooli vasak- ja parempoolsetel sarjadel olevate kahjustatud (lahtiste) spoonitükkide eemaldamine ja parandustükkide paigaldamine (Titebond liimiga); spooni parajaks lõikamine ja mõõtu lihvimine.

11. Nurgaklotside ja polstriklotside valmistamine kasepuidust: mõõtu lõikamine, lihvimine, paigale liimimine ja puidukruvidega kinnitamine. Liimijääkide eemaldamine vees niisutatud lapiga.

12. Tooli raamil olevate üldiste kulumisjälgede siledaks lihvimine: ettevalmistus polstritööks.

13. Tooli lõplik pesu (niiske puhastus) enne viimistlust.

14 Raamil tehtud paranduste peiteldamine peitsitava pahtliga.

15. Vana, säilinud viimistluskihi test: vatitikku niisutatakse piiritusega, võetakse ka väike piiritusega immutatud puhas valge lapp ja nühitakse vatitikku/ lappi ettevaatlikult säilinud lakitud pinnal. Kui riidetükk muutub kollakaks ja kuivades muutub kõvaks, on tegu ġellaklakiga. Testi tulemus kinnitas: vana viimistlus oli ġellaklakk.

16. Raamil tehtud paranduste ja lihvimiste ühtlustamine markeritega. Tooli õlitamine värnitsa/männitärpentiini seguga (1:1).

17. Tooli katmine ġellaklakiga kasutades pintsleid, poleerballi ja riidelappi, garanteerimaks laki jõudmise kõigisse õnarustesse puidulõigetel.

18. Tooli istmeosa traditsiooniline polsterdamine vedrupolstriga.

19. Toolijalgade otstele viltide kleepimine.

20. Tooli pakendamine transpordiks.

RESTAUREERIMISKAVA

Restaureerimiskava on toodud illustreerimaks planeeritavate tehtavate tööde hulka, nende mitmekesisust. Seega mainin, et tabelites toodud tööde arvestus ja materjalide hinnad on ajas muutuvad ja hinnad on informatiivse tähendusega.

	Teostatav töö	Aeg	Hind (EUR)	Materjalid, töövahendid	Kogus	Hind (EUR)
Puidutöö	1. Raami tugevdamine puidutikkude liimimise teel vanadesse polstriaukudesse.	2	1	Grilltikud, kondiliim	1 pk	1
	2. Jalaproteesi välja saagimine Ameerika pähklist, mõõtu lõikamine, liimimine murdunud kohale (diagonaalse tükina), kinnitamine rakise abil pitskruvidega. Hiljem parajaks peiteldamine ja siledaks lihvimine.	5	20	Ameerika pähkel, kondiliim, lintsaag, lihvpaber, pitskruvid		10
	3. Toolileenile sobivas toonis parandustüki leidmine sapeli puidust, selle mõõtu lõikamine ja kohale liimimine, kinnitamine pitskruvidega.	5	20	Sapeli tükike, kondiliim, peitlid, kondiliim, pitskruvid		10
	4. Tapiparanduste tegemine	3	5			2
	5. Pähklist spoonitükkide vahelepanek seljatoe detailide ühenduskohtadesse, eesmärgiga leeniraami krooniossa tekkinud prao täitmine.	3	3	Kasepuit, kondiliim, peitlid, lintsaag, pitskruvid Spooniribad, kondiliim		1
	6. Uute polstriklotside ja nurgaklotside välja lõikamine kaseplangust, nende liimimine ja kruvimine sari nurkadesse.	2	20	Kasepuit, ketassaag, lintsaag, kondiliim, akudrell, puidukruvid		5
	7. Puuduvate spoonitükkide asemele					

	uute liimimine mõlema küljesarja seljatoepoolsesse otsa.	3	10	Euroopa pähkli spooniribad, skalpell, kondiliim, pitskruvid, rakis		1
Puhastus	1. Tooli kuivpuhastamine tolmust suruõhuga, kuiva lapiga pühkimine. 2. Niiske, denatureeritud piiritusse kastetud lapiga puidupinna puhastamine, selle kohene kuivatamine kuiva puhta lapiga.			Suruõhusüsteem, lapp Denatureeritud piiritus, puhas lapp	1 l	4
Viimistlus	1. Vana viimistluse määramine 2. Tooli uus viimistlus: algul õlitamine, siis gellaklakiga (ca 8 kihti), algul orange tooniga 2 kihti ja edasi vahavaba natural tooniga.	1 4	10 40	Vaatlus, piirituse katse Värnits, männitärpentin, piiritus, gellakihelbed	0,1 l 0,2 l 0,5 l 50 g	0,3 0,6 2 3
Polstritöö	1. Vana katteriide ja täidismaterjali eemaldamine, vedrude lahti lõikamine ja eemaldamine, naelade välja tõmbamine. 2. Uute vedrude jaoks sadulavöö rihmade kinnitamine raamile, pingutamine. 3. Vedrude alumise keeru kinnitamine 4 kohast sadulavööle. 4. Naelade löömine vedrude sidumiseks. 5. Vedrude sidumine. 6. Tiheda jutekanga klammerdamine üle vedrude raamile. 7. Vedrude ülemise keeru kinnitamine nn varesepistega riidele 3 kohast.	2 0,5 1,5 0,5 2 0,5 1 0,5	20 5 15 5 20 5 10 5	Sõrg, tangid, haamer, näpitsad, käärid, kile Sadulavöö, pingutaja, käärid, klammerdaja, naelad 5 viiekeeruga vedru, nõör Polstrinaelad Tamsa Tihe jutekangas Nõör (linane, vahatatud) Nõör, kotinõel	 2m 5 tk 0,5 rl 0,6 m ²	 2,50 12,50 8 2,5

8. Juteriidele tihiniitide õmblemine meriheina kinnitamiseks.			Polstrinaelad		
9. Abinaelte löömine karkassile.	1	10	Merihein	1 kg	5
10. Meriheina kinnitus ühtlase kihina vedrudele.	1	10	Hõre jutekangas	1 m ²	1,7
11. Heina katmine hõreda jute kangaga.	1,5	15	Topeltpits nõel Nöör		
12. Meriheina padja läbi õmblemine keskelt äärte suunas. Äärtesse lisada heina juurde, ühtlustada.	0,5	5	Klambripüstol, klambrid,		
13. Abinaelte eemaldamine. Jute klammerdamine.	1	10	prüül, topeltpits nõel		
14. Topeltpits nõelaga padi läbi õmmelda.	3	30	niit, nõel		
15. Toolipõhjale toestuskandi kandi õmblemine läbi meriheina kõvera nõelaga.	0,1	1			
16. Täitekihi jaoks aasade õmblemine.	0,5	5			
17. Täitekihiks võetud kasutusse läbipestud algne hobujõhv.	0,5	5	Hobujõhv		
18. Kihi ühtlustamine ja vatiiniga katmine.	1	10	Valge vatiin	1m	2,5
19. Vatiinile aluskanga mitkali välja lõikamine, selle tugevalt toolile pingutamine ja kinni klammerdamine.			Mitkal, käärid, klambripüstol, klambrid, klambrieemaldaja	0,7 m ²	1,5
20. Pealisriide juurde-lõikus tooli mõõtude alusel.	1	10	Pealiskangas	1 jm	37
21. Pealisriide pingutamine ja kinni klammerdamine, ilupaela liimiga kinnitamine.	2	20	Klambrid, klambripüstol, ilupael, liim	2 jm 1 prk	3,2 18
KOKKU:	49,6	345			131,8

TOOLI RESTAUREERIMISE KÄIGUS TEOSTATUD TÖÖD

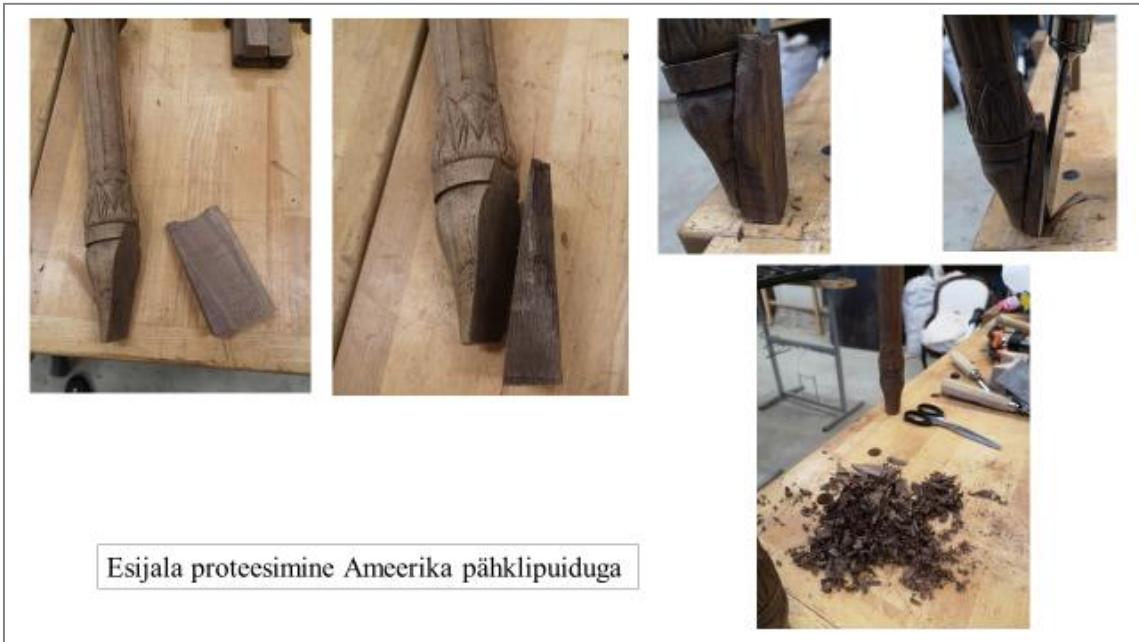
Tooli puhastamine ja polstri eemaldamine

Esmalt eemaldasin tooli istmeosalt polstrikihid, et saaks kogu eseme korraga hiljem puhastada tolmust ja mustusest. Polstriosa kattekangas oli osaliselt rebenenud ja näha oli polstritäidisena kasutatud merihein, mis oli samuti ajaga lahti tulnud ja laiali pudenenud. Näha oli paar roostetanud vedru. Kogu polstri eemaldamise järgselt avasin seljatoe pakendiosa kile ning teostasin tooli kuivpuhastuse: esmalt suruõhuga ja hiljem kuiva lapiga nühkides. Eriti määrdunud tooli puiduosa puhastasin hästiventileeritud liimiruumis denatureeritud piirituselahusega, mille kuivatasin koheselt kuiva puhta lapiga.

Vasaku esijala proteesimine ja esisarja tapiparandus

Toolil vasakul esijala alumises otsas oli diagonaalsuunas murd (liimpuidu lahti lagunemine ajaga). Sellele lõikasin Ameerika pähklipuidust õige materjali puudumise tõttu proteesiks sobiva suurusega puidutüki (170mmx70mm) ning liimisin tagasipööratava liimiga puiduklotsi toolijala külge, tehes selleks abirakise. Liimitud pindade kokku surumiseks kasutasin pitskruve. Liimil lasin kuivada 2 ööpäeva ning seejärel lihvisin lintlihvmasinaga suurema ülejäägi

materjalist maha. Edasi järgnes peiteldamine käsitsi, et saavutada õige vorm ja kuju. Viimasena kasutasin lihvpaberit, silumaks konarused ja saavutamaks ühtlast siledat tulemust. Kuna puidutoonid olid erinevad, otsustasime õpetajaga edasisis parandustöid Ameerika pähklipuuga mitte teha.

Esisari vasakpoolsel otsal oli murdunud tapikeel koos osaga kasepuidust. Tuli teha sarja- ja tapiparandus ning peiteldada uus tapikeel. Selleks tööks kasutasin kasepuitu. Esmalt tasandasin murdunud osa liimimiseks diagonaalsuunas ühtlaseks. Seejärel mõõtsin välja sobiva

parandustüki/tapiproteesi (180mm x 50mm x70mm), lõikasin diagonaalis ühenduskoha gablooni abil parajaks, liimisin Titebondi liimiga sarjale proteesitüki, kinnitasin pitskruvidega ja jätsin 2 ööpäevaks kuivama. Edasi võtsin liimi alt töötlemist vajava esisarja välja, saagisin jaapani saega tapikeele välja, aitasin peitliga järele ning ühendasin sarja esijala tapipesaga. Esisarja tapiparandust sai toetada nurgatoega, mille kinnitasin sarjale puidukruvidega. Nii tekitasin sobiva ja kindla ühenduse.

Seljatoe kokku liimimine, parandustüki tegemine ja prao täitmine pähklispooniribadega

Toolil seljatoe trofeeosa oli osaliselt liimist lahti ja tagajalgade piidad olid tapist lahti. Seljatoe trofee paremal pool all oli murdunud ornamenditükk. Kõigepealt liimiti seljatugi kokku tappidest ja trofee ühendati krooniosa kaarega.

Seljatoe piitade liimimine tappidest ja trofee kinni liimimine

Lahti murdunud tükk ornamendist e voluudi osa otsustati asendada heledama mahagonitükiga kui struktuurilt ja ka värvuselt sobivaimaga. Saagisin välja ca 45mm x 45mm x 30mm suuruse tüki, liimisin selle toolileenile parandust vajavasse kohta Titebond liimiga, pühkisin ära liigse liimi ja vajutasin kinni pitskruvidega. Pärast liimi kuivamist eemaldasid niiske lapiga kuivanud liimijäägid, peiteldasin (sh õõnespeitliga) parandustüki õigesse mõõtu ja vormi. Lihvisin pinna siledaks lihvpaberitega nr 180 ja 320 ning voluut oli parandatud..

Tool seljatoe trofeeosale parandustüki peiteldamine: voluudi parandustöö

Seljatoe ülaosas leeniraami krooniossa tekkinud pragude täitmiseks kasutasin sobivat tooni pähklispooli ribasid. Liimiks kasutasin Titebondi ning kuivanud liimijäägid eemaldasin niiske puhta lapiga. Tasandasin tekkinud konarused peitliga ja lihvisin pinda õrnalt nr 320 lihvpaberiga. Seljatoe tagaküljele ulatuvad parandused tasandasin samuti lihvpaberiga. Piitade parandused tegin parempoolse piida ülaosas spoonitükkide liimimise teel. Ülearuse liimi pühkisin koheselt ära, kuid pitskruvide pressi alt välja voolanud Titebond liimi eemaldasin kuivamise järgselt niiske lapiga. Seejärel lihvisin pinnad tasaseks lihvpaberiga nr 180 ja 320.

Spooniparandused seljatoe krooniosale

Küljesarjadele spooniparanduste tegemine

Nii parem- kui vasakpoolse sarja spoonikihid olid seljatoega liitumiskohtade juurest katki: spoonikihi ribad puudusid. Spooniparanduste tegemiseks kasutasin sobiva tooniga heledat Euroopa pähkli spooniriba. Parempoolne spoonikahjustus oli suurem, seega lõikasin skalpelliga diagonaalse sisselõike ja sobitasin spooniriba, mille lõikasin sama nurga all, kohale. Liimisin spooniparanduse kinni tagasipööratava liimiga, kinnitasin pitskruvide ja vastavate rakisklotsidega, et saavutada sobiv tulemus. Vasakpoolse spooniparanduse liimimiseks rebisin spoonitüki, lihvisin selle rebitud otsast õhemaks 8 (nagu ka parandamisele mineva spooni otsa). Seejärel liimisin spoonitüki kohale ja kinnitasin pitskruviga paika. Pärast liimi kuivamist eemaldasin ettevaatlikult spooniribadelt liimijäägid, lihvisin laiuse parajaks ja rebitud otsaga spoonitükil lihvisin maha liigse paksuse lihvpaberiga nr 180 ja nr 320.

Toolipõhja nurgatugede ja polstriklotside asendamine uutega

Vanad nurgaklotsid olid säilinud osaliselt, seetõttu tuli teha uued. Kuna sarjamaterjal oli kasepuidust, kasutasin sama materjali ka toestusklotside tegemisel. Kasutasin 50 mm paksusega kaseplanku, millest saagisin sobiva pikkusega tükid välja ketassaega. Mõõdu võtsin gabloonile. Tegin hariliku pliatsiga märgise ning saagisin nurgatoed ja polstriklotsid lintsaega välja.

Seejärel lihvisin lintlihvimise masinal klotsid siledaks ja liimisin toolisarjadele. Tugevuse andmiseks kinnitasin liimitud klotsid puidukruvidega.

Toolipõhja nurgatugede saagimine, lihvimine ja asendamine uutega

Istme polsterdamine

Kuna originaalpolster oli aja- ja ilmastikutingimuste kahjustusega, kasutasin säilinud hobusejõhvi kihi, mille pesin käsitsi 72 % pesuseebi vees ja kuivatasin soojas toas radiaatoril.

Polsterdustöödel järgisin traditsioonilise polsterdamise juhiseid õpetaja Eha Vachti juhendamisel. Pealiskanga panekut juhendas Margus Sildre.

Uusklassitsistlik tool oli algselt vedrupolstriga. Uue polstri tegemisel paigaldasın toolile esmalt sadulavöö, millele kinnitasin kahekordse linase nõõriga 5-keermega vedrud nii, et iga vedru oleks kinni 4 kohast nn varesejala pistega (ei leidnud pistele paremat vastet). Seejärel lõin sarjapuu vedrude sidumiseks naelad, sidusin vedrud ning lõin naelad kinni. Klammerdasin sarjadele peale vedrude katteks paksu kotiriide ja õmblesin iga vedru ülevalt kotiriidele kinni 3-st kohast. Järgmiseks lõin sisse abinaelad iga sarjapuu ülemise serva küljele. Edasi kinnitasin toolipõhja polsterdamise tihiniidid meriheina/polstripadja paigal hoidmiseks, lisasin meriheina ühtlaselt kogu polstriosa, lõikasin välja õhukese jutekanga varuga, kinnitasin üle meriheina padja abinaelte külge ja ühtlustasin. Järgmiseks kandsin markeriga tooli keskosast võrdsele kaugusele ruudukujuliselt märgise (2 tk kasvava suurusega), õmblesin need läbi topeltpitsi nõelaga nii, et õmblus ei jääks vedrude külge rohkem kui jutele kinnitatud ülemist spiraali pidi. Seejärel lisasin polstripadja külgedele täidiseks juurde meriheina, pingutasin kotiriide uuesti

abinaelade taha ja ühtlustasin padja prüüliga heina kotiriidest läbi sorkides. Kui serv oli piisavalt tugev, tegin prooviistumise. Siis eemaldasin abinaelad ja klammerdasin polstripadja külgedelt kinni. Järgmisena ühtlustasin padja külgedelt nii, et polster ei oleks sarjadest oluliselt

Toolistmeosa polsterdamine traditsioonilisel viisil

sees- ega väljapoole ulatuv. Tegin kandiõmblused pika kõvera kotinõelaga. Kontrollisin pruuliga õmbluseid, et kant jookseks tooli sarjaga paralleelselt: poleks liiga ette ulatuv ega taha jääv. Nurdade kinnitamiseks tegin eraldi pisted. Polstri põhiosa oli valmis.

Järgmiseks kinnitasin peale siksakis uued tihiniidid tasanduskihi jaoks, et jagada laiali niitide

Toolist polsterdamine traditsiooniliste võtetega

vahele pestud ja kuivatatud originaal hobujõhv. Tasanduskiht ei tohtinud polstrit kõrgendada ja selle mõte oli polstripadja pealt ühtlustamine, et ei oleks lohke ega muhke läbiõmblustest.

Jõhvile asetasin peale vatiinikihi ja sellele omakorda mitkali kanga, mille kinnitasin polstrikandile võimalikult pingesse polstri nõõpnõeltega. Mitkalit silusin mitu korda, et näha parandust vajavad ebatasasused, mis tuli teha. Pärast mõningast seismist taaskord pingutasin mitkali ja kinnitasin klambritega.

Toolil pealiskanga venitasin peale, kinnitasin pingule polstrinõeltega ja silusin mitu korda, et riie saaks võimalikult pingule tõmmatud. Seejärel kinnitasin istmeosa kanga klambritega. Järgmiseks panin kanga mustri järgi paika seljatoe esi- ja tagaosa, kinnitasin nõeltega ja klammerdasin kinni. Viimaseks jäi nõõri peale panek. Selle kinnitasin tooli külge kontaktliimiga Kestopren nii, et väikese koguse võtsin süstlasse, kandsin kanga ja nõõri peale ja vajutasin pärast pooled kokku.

Toolil viimistlus

Enne lõplikku viimistlust parandasin tooli puidupahtliga (Clou walnut) seljatoe tagaküljelt ja nikerduste juurest ning jalgadelt, kuhu olid praod sisse kuivanud. Lihvisin kuivanud pahtli, õlitasin tooli nn õitoitelahusega, mis koosnes männitärpentini ja värnitsa segust 1:1. Jätsin õlitatud eseme kuivama mõneks päevaks, et segu sisse imbuks. Seejärel sai teha lõplik otsus viimistluse osas.

Pärast õlikihi kuivamist katsin tooli originaalviimistlusele sarnaselt ġellaklakiga. Kuna väike

säilinud viimistluse osa oli orangika tooniga, sai valitud kahe ġellakitooni kasutamise kasuks. Esmalt lakkisin kaks kihti orange ġellakiga, seejärel kandsin peale 3 kihti vahavaba ġellakit ning tegin vahelihvi siledatele pindadele (tagumised jalad, külgmised ja tagumine sari ning toolileeni tagaosa). Seejärel lisasin veel viimase vahavaba ġellakikihi ja jätsin tooli kuivama. Lakkimiseks kulutasin 2 päeva, andsin lakikihtidele aega sisse imbuda, kuna suure osa tööst tegin nikerduste tõttu pintsliga, et katta ära kõige väiksemad praod ja õnarused nikerdustes.

TOOLI RESTAUREERIMISE KOKKUVÕTE

Tool restaureeritud võimalikul parimal moel. Kuna vastet ei õnnestunud leida päringute teel nii muuseumite andmebaasist muis.ee, tunnustatud spetsialistidelt Viljar Vissel ja Toomas Zupping, kaasaegsete infoportaalide vahendusel (Google Lens jne), jäi krooniosa leitud seisundisse. Kui tulevikus õnnestub toolileeni krooniosa kuju tuvastada, saab see restaureeritud.

Tool on võimalik igapäevaselt kasutada. Nähtaval on (kelle silm näeb) parandusjäljed, mis on taotluslik. Restaureerimise eesmärk on objekti viimine võimalikult originaalilähedasse seisundisse, võimaldamaks tema kasutuse ja seega arvan, et eesmärk sai täidetud. Ma ei soovinud teha toolist uut eset, jätsin alles kulumis- ja murdumisjäljed. Tegu on vana ja soliidse tooliga, mille teadaolev lugu on lühike, kuid see-eest saab minu pere jaoks olema värvikas.

HOOLDUS- JA HOIUSTAMISJUHISED

Restaureeritud tooli võib siseruumides kasutada, soovitavalt varjus otsese päikesevalguse eest. Edaspidi võib eset soovi korral ġellakilaki kihiga üle lakkida, et pinda värskendada. Kasutusjäljed saab parandada kas piirituspõhise viltpliatsiga või sobivas toonis vahapulgaga. Vaste leidmisel saab tooli krooniosa restaureerida ja ühendada liimiga tooli olemasoleva krooni külge ning viimistleda ühtlaselt.

2.2.2. XX sajandi esimese poole funktsionalistlikus stiilis kirjutuslaua tool

ÜLDISED ANDMED

Nimetus	Funktsionalistlikus stiilis kõvapolstriga kirjutuslaua tool
Valmistusaeg	20 saj. algus, tõenäoliselt 20. i 30. aastad
Ajastustiil, tähised	funktsionalistlik stiil, valmistaja tähised puuduvad
Mõõtmed	Kõrgus 860mm, laius 580mm, sügavus 510mm, istmeosa kõrgus põrandapinnalt 460mm
Materjal, tehnika	Sarjad: spoonitud männipuit. Jalad ja toolileen läbivalt tamm. Polster: kõvapolster, seljatugi ja istmeosa kaetud kunstnahaga.
Viimistlus	Ģellaklakk ja vaha

Omanik	perekond Kuslap
Restaureerija	Karin Kuslap
Juhendaja	Puidutööd: Margus Sildre, Polstritööd: Eha Vacht, viimistlusel nõustas Sven Aunaste

ESEME TAUST JA RESTAUREERIMISÜLESANNE

Toolil ajalugu ei ole teada. Ese soetati hr Raasukese varasalvest, eesmärgiga see pärast restaureerimist igapäevaselt kasutusele võtta. Müüja ei osanud eseme päritolu täpsustada. Sellist tüüpi kirjutuslauatoolid olid Eesti Vabariigi alguse ajal levinud ja tihti valmistati neid väikestes töökodades.

Restaureerimisülesandeks seati tooli viimine restaureerimise tulemusena võimalikult originaalilähedasse seisundisse ning asuda eset igapäevaselt sihtotstarbeliselt kasutama.

ESEME SEISUKORD ENNE RESTAUREERIMIST

Eseme üldine seisukord oli kehvapoolne: Tooli tapid logisesid, ühe käetoet (parema) kinnituseks oli kasutatud suurt naela. Vasak käetugi rippus õhus, kuna leeniosa vasakul pool puudub seljatoe alumine osa. Puuduv detail tuleb uus teha. Tool on tarvis konstruktsiooni tugevdamiseks osandada ja uuesti kokku liimida. Teha spooniparandused sarjadele, käetoet kinnitus parandada. Visuaalsel hinnangul paistab konstruktsioon terve ja tugev oleva, tapiparandusi teha ei ole vaja, sest tool on katsudes tugev. Esinevad üldised kulumisjäljed kasutamisest. Säilinud osaline originaalviimistlus.

Ese: TOOL	Kirjeldus	Seisund
Puit	Taga-ja küljesarjad: vineeritud mänd. Jalad, käetoed, seljatugi/toolileen i läbiv tamm	Puit ei ole läbi koitanud ega pehkinud
Konstruktsioon	Tagumiste jalgade/seljatoet tappseotised tugevad, otseselt ei ole lahti. Üldseisund raamiosal rahuldav.	Puudu seljatoet leeni vasakpoolne alumine detail, ilmselt niiskuses seismisest liimist irdunud ning kadunud. Väiksemaid puiduparandusi tuleb teha paremal käetoel (tõmmata välja nael, korrigeerida käetoet ja

		seljatoe ühendus). Nähtavad lahtised spoonitükid tooli sarjaosadel, mis tuleb parandada või asendada uute vastu.
Viimistlus	Peits ja ģellaklakk ning vaha	Eseme esijalgadel tuvastatud jälgi originaalviimistlusest: spooniosa on peitsitud, vaha ja laki osas tuleb teha test, et tuvastada ģellaki ja vahaviimistlus. Selleks uurida, kas esineb vahajälgi ning lakk lahustub piiritusega? Jah: väike puhas riidetükike muutis pärast piiritusse kastmist ja tagajalal nühkimist kuivades ģellakile iseloomulikuks krõbekuivaks. Vahajäljed olemas: tärpentini ja vatitiku prooviga tuvastatud.
Polster	Klassikaline kõvapolster vineerpõhjal istmeosas ja seljatoel kotiriide kinnitused.	Vajab vahetamist, kulunud aukudeni.
Panused	puuduvad	

Funktsionalistlik kirjutuslaua tool enne restaureerimist

RESTAUREERIMISE KÄIGUS PLANEERITAVAD TÖÖD

1. Ettevalmistavad toimingud restaureerimiseks: tooli seisukorra hindamine ja dokumenteerimine ning pildistamine.
2. Viimistluse tuvastamine algselt visuaalselt, edasi testi teel: vaha tuvastamine tärpentini ja vatitikuga: Vatitikk kastetakse tärpentini sisse, kergelt nühitakse eseme pinda varjatud kohal, kus on tunda võimalikku vahajääki. Vatitikule jäi vaha jälg. Lakijäägi tuvastamine piiritusega lahuse testi teel. Vana, säilinud viimistluskihi test: vatitikku niisutatakse piiritusega, võetakse ka väike piiritusega immutatud puhas valge lapp ja nühitakse vatitikku/ lappi ettevaatlikult säilinud lakitud pinnal. Kui riidetükk muutub kollakaks ja kuivades muutub kõvaks, on tegu gellaklakiga. Testi tulemus kinnitas: vana viimistlus peitsi peal oli gellaklakk.
3. Tooli kuivpuhastus tolmust ja seisnud mustusest suruõhuga, edasi harjates kuiva pintsliga, et eemaldada tolmu jäägid
4. Tooli puhastus segu 7-ga ja denatureeritud piiritusse kastetud niiske lapiga, kohene kuivatamine puhta, kuiva lapiga moel, et säilitada paatina ning võimalikult palju alget viimistlust.
5. Eseme osandamine, tappidelt liimijälgede eemaldamine ja kokku liimimine.
6. Tooli vasakpoolse puuduva alumise leeniosa tüki välja saagimine tammeplangust, proteesiklotsi kinnitamine tagasipööratava liimiga (Titebond) seljatoele, fikseerimine pitskruvidega kuni liimi kuivamiseni. Puuduva osa võimalikult parajaks saagimine, lintlihvil lihvimine, õigesse vormi peiteldamine ja lihvimine ning ühendamine toolileeniga.
7. Toolileeni puiduparandused sobivat tooni tammespooni ribadega, kasutades Titebond liimi. Detailide peiteldamine/lihvimine parajaks, vormi andmine peitli ja lihvpaberiga.
8. Tooli sarjadel olevate kahjustatud (lahtiste) spoonitükkide eemaldamine ja parandustükkide paigaldamine (Titebond liimiga); spooni parajaks lõikamine ja lihvimine. Esisarjale uue spooni välja lõikamine ja paika liimimine. Parempoolsele sarjale spooniparanduste liimimine.
9. Parema käeto eesiosast naela välja tõmbamine, tüübli välja puurimine. Ava pahtliga täitmine ja uue tüübli panek.
10. Tooli raamil olevate üldiste kulumisjälgede siledaks lihvimine.
11. Tooli lõplik õrn - niiske puhastus enne viimistlust, et tolmuosad eemaldada.
12. Tooli raamiosal tehtud paranduste ja lihvimiste ühtlustamine peitsiga, säilitades olemasoleva peitsi lähedast tooni, paranduste tegemine vahapulgaga.
13. Tooli katmine gellaklakiga mitmekordselt, kasutades poleerpalli ja riidelappi.
14. Tooli puiduosa vahatamine isetehtud mesilasvahaga. Vahale lisatud tunde järgi tärpentini, et tekiks paraja konsistentsiga vaha.
15. Tooli istmeplaadi ja seljatoe plaadi polsterdamine kõvapolstriga.
16. Toolijalgade otstele viltide kleepimine.
17. Tooli pakendamine transpordiks.

RESTAUREERIMISKAVA

Restaureerimiskava on toodud illustreerimaks planeeritavate tehtavate tööde hulka, nende mitmekesisust. Seega mainin, et tabelites toodud tööde arvestus ja materjalide hinnad on ajas muutuvad ja hinnad on informatiivse tähendusega.

Ese: TOOL	Teostatav töö	Aeg	Hind (EUR)	Materjalid, töövahendid	Kogus	Hind (EUR)
Puidutöö	1. Seljatoe parandustüki välja saagimine tammeplangust, mõõtu lõikamine lintsaga, liimimine seljatoe külge, kinnitamine rakise abil pitskruvidega.	2	20	Saag, tammeplangu tükk 200 x 300 x 40, lintsag, pitskruvid, rakis	1 pk	10
	2. Tooli osandamine, tappide puhastamine liimijääkidest, tooli kokku liimimine. Naela ja tüübli välja puurimine tooli paremalt käetoelt ja uue tüübli panek.	5	50	Kondiliim (Titebond), tüübel lihvpaber, pitskruvid		10
	3. Sobiva mustri ja tooniga tammespooni leidmine, sellest parandustükkide tegemine ja sobitamine tooli sarjale	2	20	Tammespooni ribad, kondiliim, peitlid, pitskruvid		
	4. Tooli sarjadele sobivast tammespooni mustrist tükkide mõõtu lõikamine ja kohale liimimine, spooniribade kinnitamine sarja külge rakise ja pitskruvide abil.	3	30	Tammespooni ribad, kondiliim, peitlid, pitskruvid		
	5. Seljatoe parandustüki parajaks peiteldamine gablooni abil ja siledaks lihvimine lihvpaberiga nii, et käetugede kaldenurgad oleks õiged.	5	50	peitlid, pitskruvid kondiliim, papp, harilik pliiats, lihvpaber nr 80, 150, 250		10
	6. Tammespoonitükkide liimimine seljatoe detailide ühenduse vahekohtadesse, eesmärgiga täita pragu.	1	10	tammespooni jäägid, kondiliim		
	7. Naela augu kinni pahteldamine parempoolse käetoe ja raami ühenduskohal	2	20	puidupahtel, tüübel		4

	kinnitamine istmeplaadile. Seljatoele paksu jutekanga klammerdamine. Istmeplaadile õhukese jutekanga klammerdamine.			polstrinõel, linane niit		
2	3. Istmeplaadile polstri tegemiseks: juteriidele tihiniitide õmblemine meriheina kinnitamiseks. Meriheina kihi asetamine istmeplaadile ühtlaselt.	20		Merihein Nöör (linane, vahatatud) polstrinõel	200 g	1
1	4. Meriheina katmine õhukese vatiinikihiga	10		Vatiin	0,6 m²	2,5
0,5	5. Vatiinile aluskanga mitkali välja lõikamine, selle tugevalt tooli istmeplaadile pingutamine ja kinni klammerdamine. Prüüliga polstrikihi ühtlustamine.	5		Klambripüstol, klambrid, mitkal		
2	6. Pealismaterjali (nahk) juurdelõikus tooli mõõtude alusel istmeplaadile.	20		nahk	1m²	25
1,5	7. Naha pingutamine ja kinni klammerdamine istmeplaadile, plaadi asetamine tooli raamile. Sobivus hea.	15		nahk klambrid, klambripüstol		
0,5	8. Seljatoe paksule jutekangale tihiniitide õmblemine polstri kinnitamiseks. Meriheina jaotamine polstrisse ühtlase, piisavalt õhukese kihina.	5		niit, nõel, merihein		
1	9. Meriheina ühtlustamine, vatiinikihi peale panek ning mitkali kinnitamine.	10		Vatiin, mitkal		
1	10. Seljatoe välimise poole polsterdamine: seljatoe osa katmine papitükiga (seljatoe sisse pandud veidi vatiini, et klõbinat ja kõminat ei tekiks.	10		Papp, vatiin	1 m²	1,7

	11. Seljatoe pindade katmine nahaga. Kõigepealt pingutada esiosa, tõmmata nahk pinguli ja klammerdada alates keskjoonest. Üles- alla ja külgede suunas. Nurgad kinnitada viimasena. Polsterdatud seljaosa plaadi kinnitamine seljatoele.	1	10	Nahk, käärid, klambripüstol, klambrid, klambrieemaldaja		
KOKKU		39	390			76,6

TOOLI RESTAUREERIMISE KÄIGUS TEOSTATUD TÖÖD

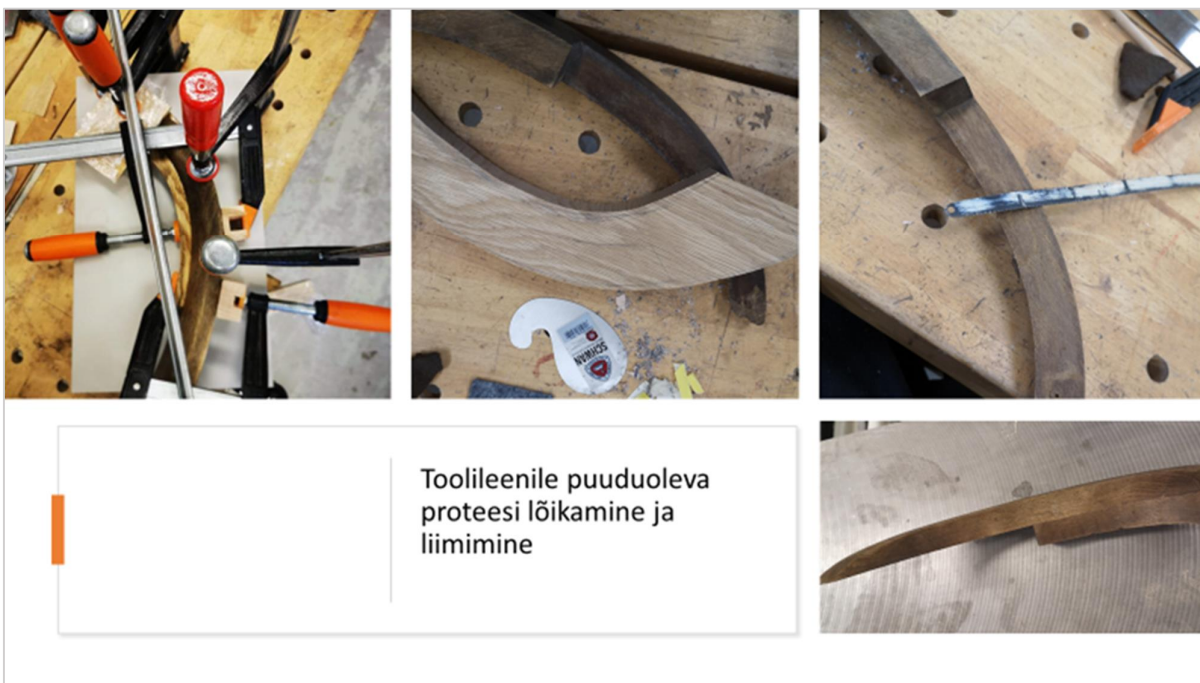
Tools puhastamine ja polstri eemaldamine

Esmalt eemaldasin tooli istme- ja seljatoelt polstrikihid, et saaks kogu eseme korraga tolmust ja mustusest puhastada. Polstri kattekangas oli osaliselt rebenenud ja näha oli tädisena kasutatud vatt ja merihein, mis oli samuti ajaga lahti tulnud ja laiali pudenenud. Seljatoe kunstnahast kate oli katki seljatoe tagumiselt poolelt (nagu oleks keegi tooli liigutades sellest sõrmed läbi vajutanud). Dermatiini tugevduseks ei olnud midagi lisatud. Järgmiseks teostasin tooli kuivpuhastuse: esmalt suruõhuga ja hiljem kuiva lapiga pühkides.

Seljatoe vasakpoolse alumise detaili proteesimine ja parempoolse käetoet parandus ning tooli kokku liimimine

Toolil seljatoe vasakpoolne alumine osa oli liimist lahti tulnud ning eset ostes oli see detail juba puudu. Restaureerimise käigus tuli teha uus osa tooli seljatoest. Aluseks sai võtta peegelpildi paremast poolest. Tooli raamiosa on läbivast tammest, seega saagisin plangust välja sobiva suurusega parandustüki ja lintsaega andsin detailile esialgse kuju, jättes piisava töövaru käetoete ülemineku kumeruse peiteldamiseks ja lihvimiseks. Liimimiseks kasutasin tagasipööratavat Titebond kondiliimi. Detaili liimimine seljatoele oli keeruline, kuna ühendada oli vaja nii piki-kui ristipinnad, mis ei olnud täisnurksed.

Enne tooli seljatoe ühendamist ülejäänud raamiga tegin parempoolse käetoet paranduse: võtsin välja suure naela, puurisin välja tüübli. Tegin uue tüübli ning ühendasin sellega käetoet raami külge. Edasi sai ühendada raamiga kogu seljatoe.

Tooli kokku liimimine ja fikseerimine pitskruvide ning koormarihmaga

Liimitud pindade kokku surumiseks kasutasin pitskruve. Liimil lasin kuivada 2 ööpäeva ning seejärel lihvisin lintlihvmasinaga üleliigset materjali maha. Edasi järgnes käsitsi peiteldamine, et saavutada seljatoe õige vorm ja kuju ning sujuv üleminek käetoole. Viimasena kasutasin lihvpaberit (nr 80, 150, 180, ühtlustamaks peiteldamise konarused ja saavutamaks ühtlast siledat tulemust.

Seljatoe ja vasakpoolse käetoe vahelise prao täitmine tammespooni spooniribadega

Toolil seljatoe üleminekul käetoeks oli imeväike puidu kild lahti tulnud ning kadunud. Ometi oli tunda konarust. Otsustasin konaruse täita spooniga. Liimisin paika spoonikihid ning pärast Titebondi liimi kuivamist eemaldasin üleliigse spooni peitliga ning lihvisin lihvpaberiga pinna õrnalt ühtlaseks. Lihvisin pinna siledaks lihvpaberitega nr 180 ja 320. Pahteldasin pinna ühtlaseks.

Sarjadele spooniparanduste tegemine

Esisaril puudus üldse spoon ning parempoolsel sarjal oli see nii rabe ja lahti tulnud, et tükkidena tagasi panek ei olnud otstarbekas. Seega tegin täieliku spoonimise nii esisarile kui parempoolsele sarjale. Tagumine sari oli spooniga kaetud ega vajanud parandusi. Vasakpoolsel sarjal tegin spoonitükkide parandused.

Spooniparanduste tegemiseks kasutasin sobiva tooni ja mustri tamme spooniriba. Vasakpoolse sarja spooniparanduste tegemiseks lõikasin skalpelliga sobiva spoonitüki ja sobitasin selle sarjale. Liimisin spooniparanduse kinni tagasipööratava liimiga, kinnitasin pitskruvide ja vastavate rakisklotsidega, et saavutada sobiv tulemus. Spooniparanduse liimimiseks rebisin spoonitüki, lihvisin selle rebitud otsast õhemaks (nagu ka parandamisele mineva spooni otsa). Seejärel liimisin spoonitüki kohale ja kinnitasin pitskruviga paika. Pärast liimi kuivamist eemaldasin ettevaatlikult spooniribadelt liimijäägid, lihvisin laiuse parajaks ja rebitud otsaga spoonitükil lihvisin maha liigse paksuse lihvpaberiga nr 180 ja nr 320. Tulemus jäi hea.

Sari spoonimine ja liimitud spooni servade lihvimine

Istmeplaadi ja seljatoe polsterdamine

Polsterdustöödel järgisin õpetaja Eha Vachti juhiseid. Varasem kokkupuude nahkkatte panemisel puudus.

Kirjutuslaua tooli algne polster (ei ole teada, kas tegu oli originaalpolstriga või juba uuenduse saanud kattega) oli väga räbaldunud ja katkine. Kuna plaan oli tool igapäevaselt kasutusele võtta, sai valitud vastupidav naturaalnahk, mis oleks algse kunstnahaga sama tonaalsusega.

Esmalt eraldas istmeplaadi istmeosalt ja eemaldas vana katematerjali ja täidise tooli põhjalt ja seljatoelt. Järgmisena lõikasin välja õhukese jutekanga nii, et sain selle kinni klammerdada istmeplaadi külge. Jutele kinnitub kõva polster. Selleks õmblesin tihiniidid, mille vahele hajutasin ühtlase kihi meriheina. Sellele lisasin omakorda õhukese kihi vatti järgides, et vatiin ei ulatuks üle istmeplaadi servade. Vältida tuli istme suurenemist: kuna istmeplaat lõigatakse tooli raami sisse, ei tohi see polsterdamisega suuremaks minna. Vatiinikihi katsin mitkaliga, pingutasin nõõpnõeltega ja kinnitasin klambritega tugevalt, surudes meriheina ja vatiini kihi võimalikult kokku. Edasi lõikasin istmeplaadile nahast katte, lõikasin selle välja ja klammerdasin tooli istmeplaadile, tõmmates nahka pingule. Klammerdamist alustasin tagant ja eest tooli keskosast. Esijalgade juures olevad nurgad jätsin viimaseks, nende säätmine oli ajamahukas. Järgmiseks polsterdasin seljatoe. Erinevus seisnes selles, et tihiniidid tuli kinnitada paksu jutekanga külge ning nahka oli vaja veelgi rohkem pingutada, et saaks seljatuge mõlemalt poolelt polsterdades mahutada selle ära leeniraami sisse.

Tooli viimistlus

Toolil viimistlust alustasin peitsimisega: kasutasin Herdins vesilahustuvaid pulberpeitse nr 75, (hele pähkel) ja nr 82 (antiiktamm) millest segasin kokku toolile sobiva tooni. Toonisin järgi vineeritud sarjapuid ning seljatoele pandud parandustüki. Pärast peitsimist katsin tooli tärpentini ja värnitsa seguga 1:1 ja lakkisin gellaklaki vahavaba natural tooniga. Lõplik viimistlus sai säilinud originaalviimistlusega sarnane. Toolil algselt olnud maltspuitu ma järele ei tooninud, säilitamiseks algne välimus ja ainuomane paatina.

Viimaks, kui lakk oli kuivanud, vahatasin tooli üle õpetaja Sven Aunaste tehtud mesilasvahast ja tärpentinist segatud vahaga. Kõigepealt hõõrusin toolile puuvillase lapiga vahakihi, lasin sellel veidi sisse imbuda ja seejärel andsin läike vahakihi kuumaõhupuhuri soojuse ja villase kindaga poleerides.

TOOLI RESTAUREERIMISE KOKKUVÕTE

Toolil restaureerisin oskusi ja teadmisi võimalikult rohkem kasutades. Kirjutuslauatool läheb igapäevakasutusse. Nähtaval on (kelle silm näeb) parandusjäljed, mis on taotluslik. Restaureerimise eesmärk on objekti viimine võimalikult originaalilähedasse seisundisse, võimaldamaks tema kasutuse ja seega arvan, et eesmärk sai täidetud. Ma ei soovinud teha toolist uut eset, jätsin alles kulumis- ja murdumisjäljed ehk kogu paatina. Tegu on vana ja soliidse tooliga, mis teenib istujaid/õppijaid veel kaua.

HOOLDUS- JA HOIUSTAMISJUHISED

Restaureeritud tooli võib siseruumides kasutada, soovitavalt varjus otsese päikesevalguse eest. Edaspidi võib eset aeg-ajalt üle vahatada, et pinda värskendada ja tooli kaitsta. Tekkivad kasutusjäljed saab parandada kas piirituspõhise viltpliatsiga või sobivas toonis vahapulgaga.

2.2.2 XX sajandi 50. aastate funktsionalistlikud öökapid

ÖÖKAPPIDE LUGU

Öökapid on pärit Tartumaalt, Karijärve külast, ema õde soetas nad oma esimesse korterisse elama asudes. Õde andis kapid abielludes ja uude elukohta liikudes minu emale, kes alustas pärast kooli lõpetamist oma elu. Kapipaari uus omanik kasutas õelt saadud öökappe aastakümneid viimistlust muutmata, kuigi kappide originaalset välimust oli vahepeal muudetud ja seetõttu erinesid nad teineteisest viimistluse poolest. Kappidel on oma lugu perekonnaga seoses, mistõttu omavad nad sentimentaalset väärtust.

ÖÖKAPPIDE ÜLDISED ANDMED

Nimetus	Funktsionalistlikus stiilis kaks 20. sajandi viiekümnendatest aastatest pärit öökappi.
Valmistusaeg	20 saj keskpaik
Ajastustiil, tähised	Funktsionalistlik (nimetatud ka funk) stiil, valmistaja tähised puuduvad
Mõõtmed	Kõrgus:550mm, laius 500mm, sügavus 370mm
Materjal, tehnika	Kapid on valmistatud männipuidust, mis on kaetud tammespooniga. Kandid on kaetud pähklijuure spooniga.
Viimistlus	õllaklakk
Omanik	perekond Kuslap
Restaureerija	Karin Kuslap
Juhendaja	Margus Sildre

RESTAUREERIMISÜLESANNE

Restaureerimisülesandeks püstitasin öökappide seisundi viimine restaureerimise tulemusena võimalikult originaalilähedasse seisu ning võtta esemed igapäevasesse kasutusse.

ESEMETE SEISUKORD ENNE RESTAUREERIMIST

Kappide üldine seisukord oli üsna hea: konstruktsioon terve. Ühte kappi (1) on viimistletud ilmselt nõukogudeaegse polituurikihiga, värvides kapi punaseks. Teise kapi (2) peal on nähtavad spoonikahjustused, mis võivad olla tekkinud kuumade esemete asetamisest kapile. Kapi küljeosade alumistes servades ning jalal on spoonitükid puudu. Teisel kapil on säilinud osaline originaalviimistlus.

Esemetel esinevad üldised kulumisjäljed kasutamisest.

Ese: Kapp 1	Kirjeldus	Seisund
Puit	Männipuidust kapp kaetud tammespooniga, kumerused spoonitud pähklijuurespooniga.	Kappi on töödeldud ilmselt nõukogudeaegse polituurlaki kihiga, millest tulenevalt on kapp punaka tooniga. Puidukahjustusi ei täheldata.
Konstruktsioon	Üldseisund kapil hea.	Puudu ei ole midagi, nähtavaid spoonikahjustusi ei tuvastatud.
Viimistlus	Õellaklakk	Kasutusaja jooksul on kapi algset välimust muudetud/uuendatud: ? polituurlakiga kaetud kapp.

Teisel kapil on säilinud osaline originaalviimistlus.

Ese: Kapp 2	Kirjeldus	Seisund
Puit	Männipuidust valmistatud kapp, mis on kaetud valdavalt tammespooniga. Kapi kumerused on kaetud pähklijuurespooniga.	Kapi pealmisel osal nähtavad kasutusjäljed, mis võivad olla tekkinud kuumade esemete kapil. Külgedel (nii paremal kui vasakul) on spoonivigastused. Esijalal osaliselt spoon irdunud.

Konstruksioon	Üldseisund kapil hea.	Väiksemaid spooniparandusi tuleb teha mitmeid Nähtavad lahtised ja puuduvad spoonitükid kapi külgedel ja esijalal, mis tuleb parandada või asendada uute vastu.
Viimistlus	Ģellaklakk	Esemel tuvastatud originaalviimistlusest: spooniosa on kaetud olnud lakiga. Viimistluse osas tuleb teha test, et tuvastada Ģellakviimistlus või hilisema perioodi lakk. Selleks uurida, kas lakk lahustub piiritusega? Jah: väike puhas riidetükike muutis pärast piiritusse kastmist ja tagajalal nühkumist kuivades Ģellakile iseloomulikuks krõbekuivaks. Vahajäljed puuduvad: tärpentini ja vatitiku prooviga ei tuvastatud.

RESTAUREERIMISE KÄIGUS PLANEERITAVAD TÖÖD

1. Ettevalmistavad toimingud restaureerimiseks: öökappide seisukorra hindamine ja dokumenteerimine ning pildistamine.
2. Viimistluse tuvastamine algselt visuaalselt, edasi testi teel: lakijäägi tuvastamine piiritusega lahuse testi teel. Vana, säilinud viimistluskihi test: vatitikku niisutatakse piiritusega, võetakse ka väike piiritusega immutatud puhas valge lapp ja nühitakse vatitikku/ lappi ettevaatlikult säilinud lakitud pinnal. Kui riidetükk muutub kollakaks ja kuivades muutub kõvaks, on tegu Ģellaklakiga. Testi tulemus kinnitas: vana viimistlus peitsi peal oli Ģellaklakk.
3. Kappide kuivpuhastus tolmust ja seisnud mustusest kuiva lapiga, et eemaldada tolmu jäägid
4. Öökappidelt uste maha kruvimine.
5. Kapi 1 punase tooniga lakikihi eemaldamine: alustada puhastamist piiritusega, vajadusel minna keemilise puhastuse vahenditega edasi kangema vahendi suunas.
6. Kapi 2 spooniparanduste tegemine külgedel ja jalaosal tagasipööratava liimiga (Titebond), fikseerimine spooniparandused pitskrudega kuni liimi kuivamiseni.
7. Plekkide eemaldamine kapi 2 pealmiselt plaadilt lihvpaberiga/keemiliselt.
8. Kappide 1 ja 2 spooniparandused pähklijuurespooniga kappide kumeratel osadel sobivat tooni spooniribadega. Fikseerimiseks kasutatakse vajadusel teipi, rakist ja liimimisel triikimismeetodit. Liimina Titebond liimi.
9. Spooniparandustelt liigsete liimijälgede eemaldamine ja lihvimine parajaks, vormi andmine lihvpaberiga.
10. Kappidel olevate üldiste kulumisjälgede siledaks lihvimine lihvpaberiga.

11. Pärast kappide kuivamist teha lõplik õrn lihv lihvpaberiga nr 300 enne viimistlemasumistust, et eemaldada võimalikud lahtised puidutolmuosad.

12. Viimistlemisel kasutatakse Herdins vesipeitsi (tamme ja pähkli toonid), toonimaks järgi tammespooni parandustükke ning ühtlustamaks kahte kappi. Tehtud paranduste ja lihvimiste ühtlustamine peitsiga, säilitades olemasoleva peitsi lähedast tooni, paranduste tegemine vahapulgaga.

13. Kappide katmine gellaklakiga, kasutades poleerpalli ja riidelappi.

14. Kappide pildistamine, pakendamine transpordiks.

RESTAUREERIMISKAVA

Restaureerimiskava on toodud illustreerimaks planeeritavate tehtavate tööde hulka, nende mitmekesisust. Seega mainin, et tabelites toodud tööde arvestus ja materjalide hinnad on ajas muutuvad ja hinnad on informatiivse tähendusega.

KAPP 1	Teostatav töö	Aeg	Hind (EUR)	Materjalid, töövahendid	Kogus	Hind (EUR)
Puidutöö	Kapp korras, puidutööd ei ole.	0,5	5	Vaatlus		
Puhastus	1.Tooli kuivpuhastamine tolmust: kuiva lapiga pühkimine.	0,5	5	Suruõhusüsteem, lapp		
	2.Niiske, denatureeritud piiritusse kastetud lapiga puidupinna puhastamine, selle kohene kuivatamine kuiva puhta lapiga.	0,5	5	Denatureeritud piiritus, puhas lapp	0,1 l	
	3.Vahakihi olemasolu kontroll tärpentinikuga: esemel ei tuvastatud vahakihti	0,5	5	Tärpentin		
	4.Puhastus lihvpaberiga, eemaldamaks lahtist puidukiudu	1	10	Lihvpaber	0,1 l	
Viimistlus	1.Vana viimistluse määramine	1	10	Vaatlus, piirituse, tärpentini, atsetooni, nitrolahusti katse	0,1 l	1
	2. Kapi uus viimistlus: gellaklakiga (ca 8 kihti tammespooni osal, 15 kihti pähklispooni osal) vahavaba natural tooniga.	6	60	piiritus, gellakihelbed	1 l 100 g	4 5

KOKKU:		10	100			10

KAPP 2	Teostatav töö	Aeg	Hind (EUR)	Materjalid, töövahendid	Kogus	Hind (EUR)
Puidutöö	Kapi spoonikahjustuste parandamine, lahtise spooni kinni liimimine. 2. Puuduvate spooni tükide asemele uute liimimine 3.Kapi pealmise plaadi plekieemaldus/maha lihvimine	3 5 1	30 50 10	Tagasipööratav kondiliim Titebond, Tammespooni tükid ja ribad Pähklijuure tükid, lihvpaber, pitskruvid, rakis, triikraud Lihvpaber 180 ja peenem	300 ml	10
Puhastus	1. Kapi ettevaatlik kuivpuhastamine tolmust, kuiva lapiga pühkimine. 2. Niiske, denatureeritud piiritusse kastetud lapiga puidupinna puhastamine, selle kohene kuivatamine kuiva puhta lapiga.	0,5 3	5 30	Lapp Denatureeritud piiritus, puhas puuvillane lapp	1 l	4
Viimistlus	1. Vana viimistluse määramine 2. Kapi uus viimistlus: gellaklaki (ca 8 kihti tammespooni osal ja 15 kihti pähkli spoonitud pinnal) vahavaba natural tooniga.	1 4	10 40	Vaatlus, piirituse katse piiritus, gellakihelbed	0,1 l 1 l 100 g	0,3 4 5
KOKKU:		17,5	175			23,3

ÖÖKAPPIDE RESTAUREERIMISE KÄIGUS TEOSTATUD TÖÖD

Kappide puhastamine ja osandamine

Esmalt eemaldasın kappidelt kuiva puhta lapiga tolmu ja mustuse. Kasutasın selleks ka väikest harja ja kühvli. Kapp 1 oli puhas ja korras, kuid punase tooniga.

Kapp 2 olid spoonitükid lahti, puhastamine võttis rohkem aega. Kapinupud kruvisin eest ära nii ustel kui sahtlitel ning eemaldasın uksed hingedelt.

Kapile 2 spooniparanduste tegemine

Kapile tegin palju spooniparandusi: liimisin lahti tulnud spoonitükke tagasi kui ka liimisin juurde puuduvaid. Valdavalt õlis lahti tulnud tammespoonitükid, nende irdumine oli suurem. Pähklispoonitükke parandasın väikeste kildude haaval. Nii parem- kui vasakpoolse kapi küljel tegin spooniparandusi. Samuti asendasın osaliselt hävinud spoonitükid esijalal.

Spooniparanduste tegemiseks kasutasin sobiva tooniga heleda tammespooni tükke ja ribasid ning Euroopa pähklijuure spooniriba. Spoonikahjustuste parandamiseks kasutasin vaibanuga, skalpelli, lõikematti, metallist joonlauda, aga ka kääre: kõiki olemasolevaid vahendeid, et saavutada võimalikult täpsed lõiketulemused.

Liimina kasutasin tagasipööratavat Titebond kondiliimi. Liimimistehnikana reeglina külmliidmist pressi/surve all. Kumerate spoonipindade puhul (pähklispoon) kasutasin ka kuumliimimist triikrauaga. See töö nõudis pisut vilumuse saavutamist, kuid oli teostatav.

Kõikidele pindadele ei olnud võimalik pitskruve kinnitada, siis sai kasutatud liimimisel ka liivakotte. Reeglina kinnitasin spooniparanduse pitskruve ja vastavate rakisklotsidega, et saavutada hea ja kindel tulemus.

Spooniparanduste tegemisel proovisin erinevaid võimalusi: nii koos lõigatud serva, eraldi lõigatud serva, ġablooni, kui ka spoonitüki rebimist. Viimane tähendab seda, et rebisin

liimimiseks vajaliku spoonitüki, lihvisin selle rebitud otsast õhemaks (nagu ka parandamisele mineva spooni otsa esemel). Seejärel liimisin spoonitüki kohale, serv üle serva ja kinnitasin alguses teibiga, siis pitskruviga paika. Pärast liimi kuivamist eemaldasin ettevaatlikult spooniribadelt liimijäägid, lihvisin laiuse parajaks ja rebitud otsaga spoonitükil lihvisin maha liigse paksuse lihvpaberiga nr 180 ja nr 320.

Kappide puhastus

Kappide puhastamine enne viimistlust oli erinev, kuna öökapid olid minuni jõudes erinevas seisukorras. Kapi nr 1 puhastamine denatureeritud piirituse ja karukeelega: punast tooni viimistluskiht oluliselt ei eemaldu. Järgmisena tegin selleks, et testida võimalikku vaha olemasolu viimistluses tärpentinitikuga kontrolli: vahakihti ei tuvastatud. Edasi proovisin punast ainet eemaldada atsetooniga i olukord sama, viimistlus ei eemaldu. Seejärel jätkasin puhastusaine testimist nitrolahustiga: viimistlusaine eemaldus. Sai hakata kappi puhastama hästiventileeritud ruumis, töödeldes kappi ettevaatlikult karukeele ja nitrolahustiga, kapi pinda kohe kuivatades lapiga eemaldasin lakikihi kapi pinnalt.

Kapi 2 puhastusmeetodina toimis denatureeritud piiritus.

Pinda puhastasin piiritusega niisutatud karukeelega ja kuivatasin koheselt puhastatava piirkonna kuiva lapiga. Vana viimistluskiht eemaldus.

Probleem ilmnes kapi peal olevate plekkidega. Neid püüdsin eemaldada lisaks piiritusele atsetooniga: plekid muutusid heledamaks, kuid ei kadunud. Otsustasin jätta esemele alles tema isikupära ja ei hakanud vängeid kemikaale ega füüsilisi lihvmeetmeid katsetama.

Õökapi 2 puhastamine denatureeritud piiritusega ja plekkide eemaldamine atsetooniga

Õökappide viimistlus

Enne lõplikku viimistlust lakiga ühtlustasin spooniparandused kapil 2 ja erisuste olemasolul kahe õökapi vahel ühtlustasin kapi 2 esimese kapiga samasse tooni, kasutades selleks Herdins vesilahustuvaid pulberpeitse nr 75, (hele pähkel) ja nr 82 (antiiktamm) ning punaka varjundi andmiseks lisasin paar tilka nr 52 (mahagon) millest segasin kokku toolile sobiva tooni.

Katsetasin õiget peitsitooni tamme spooniribal, mis sobis põhitooniga ja ka uuel spooniribal. Toonisin järgi tammega vineeritud pinnad kapil nr 2.

Peitsimisel ei ujutanud kappi märjaks, sest tegu on spoonitud esemega vaid kandsin viimistluskihi pinnale niiske lapiga. Liigse niiskuse eemaldasın koheselt kuiva lapiga.

Pärast peitsimist katsin kapid tärpentini ja värnitsa seguga 1:1 ja lõppviimistluse andmiseks lakkisin ġellaklaki vahavaba natural tooniga. Kappide pähklišpooni osad lakkisin oluliselt rohkem kordi üle, et anda neile ajastutruud välimust..Pärast peitsi kuivamist tammespooni osal asusin kappe lakkima natural tooni vahavaba ġellaklakiga nii, et pähklišpooni kaetud kapi pinnad (kumerad osad) läigivad rohkem, nagu funkstiilile omane. Tammespoonitud kapiosadele katsin riidelapi sisse keeratud villatupsuga 8 kihti lakki. Pähklišpooni kaetud servadele 15 kihti.

Seejärel jätsin kapid kuivama. Lakkimiseks kulutasin umbes 2 kuud, andsin lakikihtidele aega kuivada ja esemete pindade sisse imbuda

ÖÖKAPPIDE RESTAUREERIMISE KOKKUVÕTE

Öökapid näevad pärast restaureerimist välja tooni poolest sarnased. Öökapid lähevad igapäevasesse kasutusse magamistuppa, teine teisele poole voodit. Restaureerimise eesmärk on objekti viimine võimalikult originaalilähedasse seisundisse, võimaldamaks tema kasutuse ja seega arvan, et eesmärk sai täidetud.

HOOLDUS- JA HOIUSTAMISJUHISED

Restaureeritud kapid on mõeldud kasutamiseks kuivades siseruumides, soovitatavalt varjatuna otsese päikesevalguse eest. Kappide pealispinnale ei ole soovitatav panna märga tassi/klaasi või kuuma joogi tassi. Võimalusel kasutada sel juhul klaasialust. Edaspidi võib eset soovi korral ģellakilaki kihiga üle lakkida, et pinda värskendada. Kasutusjäljed saab parandada kas piirituspõhise viltpliatsiga või sobivas toonis vahapulgaga.

2.2.4 Juugendlik söögitool XX sajandi algusest

TOOLI LUGU

Restaureeritav ese jõudis minuni Jõgevamaalt, kohalikust talust. Uus majaomanik ei soovinud katkist tooli ja pakkus seda Facebookis koolitööks. Kui soovijaid ei leidu, oleks tool liikunud lõkkesse. Otsustasin toolile võimaluse anda.

ESEME ÜLDISED ANDMED

Nimetus	Juugendstiilis vedrupolstriga tool
Valmistusaeg	XX saj 20 ģ 30. aastad
Ajastustiil, tähised	Juugendstiil, valmistaja tähised puuduvad
Mõõtmed	Kõrgus 910 mm, laius 430 mm, sügavus 460 mm. Istme kõrgus põrandapinnalt 470 mm.

Materjal, tehnika	Tool on valmistatud kasepuidust, mis on peitsitud millalgi tumepunaseks. Algne viimistlus tundub olema pruun (pähklipeits?), kuna jälgi kohtab siin-seal toolil. Toolil on olnud 5 vedruga polster.
Viimistlus	gellaklakk
Omanik	perekond Kuslap
Restaureerija	Karin Kuslap
Juhendaja	Margus Sildre

RESTAUREERIMISÜLESANNE

Restaureerimisülesandeks oli juugendstiilis tooli elule päästmine ja eseme viimine restaureerimise tulemusena kasutuskõlblikku seisu ja asuda tooli igapäevaselt kasutama.

ESEME SEISUKORD ENNE RESTAUREERIMIST

Eseme üldine seisukord oli üsna halb. Tool jõudis minuni sõna otseses mõttes osadena prügikotis, kust vaatas esmalt vastu vedruhunnik tolm ja hein ning ja hulk puidulippe koopüsiva toolileeni ja tagajalgade ning piidaga. Tooli tagajalgade tapid olid kõvasti kokku liimitud ja tugevad, mistõttu ei hakanud neid lahti murdma. Ülejäänud esemele oli vaja teha parandustöid ja tool oli tarvis uuesti kokku liimida. Samuti tuli teha tapiparandused esijalgadele, puhastada tool punasest peitsist. Säilinud oli osaline pähklitooni originaalviimistlus seljatoel ja jalgade siseküljel.

Ese: TOOL	Kirjeldus	Seisund
Puit	Tagajalad ja tooli seljatugi on tugevalt kokku liimitud, tapiühendused ei logise. Seljatoel kõvapolstri riba. Esijalad ja esi- ning küljesarjad on osadena eraldi kilekotti pakendatud. Tool on tehtud kasepuidust.	Puit ei ole läbi koitanud ega pehkinud, tapiparandused on vaja teha mõlemale esijalale küljesarjaga ühenduse suunas.
Konstruksioon	Tagumiste jalgade/seljatoe tappseotised tugevad, ei loksu ega liigu. Raam on kõver. Üldseisund raamiosal rahuldav.	Esijalad vajavad parandamist küljepoolset osal. Ilmselt on jalad varasemalt kas murdunud või osandamisega tappidest lahti murtud.
Viimistlus	Peits ja õellaklakk	Eseme seljatoel tuvastatud jälgi originaalviimistlusest: polstri juures on näha ilmselt pätklipeitsi jälgi. Viimistluse laki osas tuleb teha test, et tuvastada õellakviimistlus või hilisema perioodi lakk või vaha. Selleks teha test, kas lakk lahustub piiritusega? Ei: väike puhas riidetükike ei reageerinud Vahajäljed puuduvad: tärpentini ja vatitiku proovil ei ole reaktsiooni.

RESTAUREERIMISE KÄIGUS PLANEERITAVAD TÖÖD

1. Ettevalmistavad toimingud restaureerimiseks: tooli seisukorra hindamine ja dokumenteerimine ning pildistamine.
2. Tooli polstriosa maha võtmine istme- ja seljatoe osalt, et hiljem tool ühekorraga puhastada.
3. Tooli kuivpuhastus tolmu ja seisnud mustusest suruõhuga, edasi harjates kuiva pintsliga, et eemaldada lahtised tolmu jäägid.
4. Eseme seljatoe ja toolileeni ning piitade osa pitskruvidega painutusse asetamine, sirgendamiseks tooli. Tool oli pitskruvide all 3 nädalat. Muutusi ei täheldatud.

5. Ülejäänud tooli osade (2 esijalga ja esi- ning küljesarjad) teha puhastamine, eemaldada tappidelt vanad liimijäljed ja teha puiduparandused. Peiteldada parandused parajaks, lihvida lihvpaperiga nr 180 ja 300.
6. Puhastada tooliljalad ja sarjad ning ühendatud osa toolist punasest peitsist.
7. Liimida tooli raamiosa kokku tagasipööratava liimiga (Titebond), tooli fikseerimine pitskruvidega tiseripingile kinni kuni liimi kuivamiseni.
8. Eemaldada ülejäänud liim, lihvida raam ja lõigata välja polstriklotsid, kinnitada need liimi ja kruvidega paika.
9. Istmeosa ja toolileeni polsterdamine.
10. Tooli lõplik õrn - niiske puhastus enne viimistlust, et tolmuosad eemaldada.
11. Tooli raamiosal tehtud parandustööde ja kogu raami puhastamise (välja arvatud olemasolev algne osaline viimistlus toolileenil) järgne ühtlustamine peitsiga, säilitades olemasoleva peitsi lähedast tooni.
12. Tooli katmine gellaklakiga, kasutades poleerpalli ja riidelappi. Vajadusel paranduste tegemine piirituspõhise paranduspliiatsi ja vahapulgaga.
13. Toolijalgade otstele viltide kleepimine.
14. Tooli pakendamine transpordiks.

RESTAUREERIMISKAVA

Restaureerimiskava on toodud illustreerimaks planeeritavate tehtavate tööde hulka, nende mitmekesisust. Seega mainin, et tabelites toodud tööde arvestus ja materjalide hinnad on ajas muutuvad ja hinnad on informatiivse tähendusega.

Ese: TOOL	Teostatav töö	Aeg	Hind (EUR)	Materjalid, töövahendid	Kogus	Hind (EUR)
Puidutöö	1. Seljatoe ja toolileeni piitade osa pitskruvidega painutusse asetamine, sirgendamiseks tooli.	0,5	5	Pitskruvid, vineeritükk, tiseripink		
	2. Tooli osade puhastamine tolmust ja esijalgade tappide puhastamine liimijääkidest	1	10	Suruõhk, peitel, pints		
	3. Esijalgade tapipesadele puuduvate parandustükkide jaoks pinna ühtlustamine, parandustükkide välja lõikamine, kohale liimimine	2	20	Kasepuidu tükid, lintsaag, kondiliim, peitlid, pitskruvid		

	4.Ülejäänud tooli osade (2 esijalga ja esi- ning küljesarjad) puhastamine, tappidelt vanade liimijälgede puhastamine Paranduste parajaks peiteldamine ja lihvimine lihvpaberiga 5. Tooli puhastamine liimijääkidest	2 1	20 10	Peitlid, skalpell, lihvpaberid nr 180 ja 320 Märg puhas riidetükk, vaibanuga, skalpell, lihvpaber nr 180 ja 320		
Puhastus	1.Tooli kuivpuhastamine tolmust suruõhuga, kuiva lapiga pühkimine. 2.Tooli puhastamine segu 7 lahusega. 3.Tooli puhastamise katsed erinevate keemiliste ainetega			Suruõhusüsteem, lapp Segu 7, puhas lapp Piiritus Tärpentin Lahusti Nitrolahusti	1 l 0,1 l 0,1 l 0,1 l 2 l	4 4
Viimistlus	1. Algupärase viimistluse viisi määramine. 2. Vanale viimistlusele lähedase peitsitooni leidmine 3. Tooli uus viimistlus: katmine erineva peitsiga kihiti ning uute parandustükkide katmine kahekordse peitsikihiga. 4. Toolile kaitsva toitekihi peale panek (männitärpentiini ja värnitsa segu 1:1), seejärel gellaklakiga (ca 4 kihti) tooli lakkimine, vahavaba natural tooniga.	1 1 4	10 10 40	Vaatlus, piirituse katse Herdins peitsid: pähkel? Tamm? Värnits, männitärpentiin, piiritus, gellakihelbed	0,1 l 0,2 0,2 0,2 l 0,5 l 50 g	0,3 0,6 2 3
Polstritöö	1. Vana katteriide ja täidismaterjali eemaldamine istmeosalt ja seljatoelt, naelade välja tõmbamine. 2. Seljatoele paksu jutekanga kinni klammerdamine,	1 2,5	10 25	Sõrg, tangid, haamer, näpitsad, käärid, kile Paks juteriie, käärid klammerdaja, klambrid		

tihiniitide õmblemine, meriheina panek seljatoele. Seejärel õhukese vatiinikihi lisamine tasanduseks ja mitkali lõikamine ning kinnitamine klambritega. Tagaosale mitkali kinnitamine pingule.			Mitkal Vatiin	0,5 m 0,3 m	
2. Uute vedrude jaoks sadulavöö rihmade kinnitamine raamile, pingutamine.	0,5	5	Sadulavöö, pingutaja, käärid, klammerdaja, naelad	2m	2,50
3. Vedrude alumise keeru kinnitamine 4 kohast sadulavööle.	1,5	15	5 viiekeeruga vedru, nõör	5 tk	12,50
4. Naelade löömine vedrude sidumiseks.	0,5	5	Polstrinaelad		
5. Vedrude sidumine.	2	20	Tamsa	0,5 rl	8
6. Tiheda jutekanga klammerdamine üle vedrude raamile.	0,5	5	Tihe jutekangas	0,6 m ²	2,5
7. Vedrude ülemise keeru kinnitamine nn varesepistega riidele 3 kohast.	1 0,5	10 5	Niit (linane, vahatatud), kotinõel		
8. Juteriidele tihiniitide õmblemine meriheina kinnitamiseks.	1	10	Niit (linane, vahatatud), kotinõel		
9. Abinaelte löömine karkassile.			Polstrinaelad		
10. Meriheina kinnitus ühtlase kihina vedrudele.	1	10	Merihein	1 kg	5
11. Heina katmine hõreda jute kangaga.	1,5	15	Hõre jutekangas	1 m ²	1,7
12. Meriheina padja läbi õmblemine keskelt äärte suunas. Äärtesse lisada heina juurde, ühtlustada.	0,5	5	Topeltpits nõel Nõör		
13. Abinaelte eemaldamine. Jute klammerdamine.			Tangid Klambripüstol, klambrid, prüül, topeltpits		
14. Topeltpits nõelaga padi läbi õmmelda.			nõel		
15. Toolipõhjale toestuskandi õmblemine läbi meriheina	1 3	10 30	puuvillane kahekordne niit, kõver kotinõel		
16. Täitekihi jaoks aasade õmblemine.			kotinõel, linane niit		

	17. Täitekihiks võetud kasutusse läbipeetud algne hobujõhv.	0,1	1	Hobujõhv		
	18. Kihi ühtlustamine ja vatiiniga katmine.	0,5	5	Valge vatiin		
	19. Vatiinile aluskanga mitkali välja lõikamine, selle tugevalt toolile pingutamine ja kinni klammerdamine.	0,5	5	Mitkal, käärid, klambripüstol, klambrid, klambrieemaldaja	1m	2,5
	20. Pealisriide juurde lõikus tooli mõõtude alusel.	1	10	Pealiskangas	0,7 m ²	1,5
	21. Pealisriide pingutamine ja kinni klammerdamine nii istmele kui ka tooli seljatoele, ilupaela liimiga kinnitamine.	1	10	Klambrid, klambripüstol, ilupael, liim	1 jm	20
		4	40		2 jm 1 prk	3,2 18
KOKKU		37,6	376			92

TOOLI RESTAUREERIMISE KÄIGUS TEOSTATUD TÖÖD

Tools puhastamine, viimistluse tuvastamine ja polstriosa eemaldamine

Kõigepealt eemaldas tooli istme- ja seljatoelt polstrikihid, et saaks ülevaate puiduosa

kahjustustest, kuna tool oli katki ning osadena pakitud kilekotti. Visuaalselt hinnates oli vaja teostada puidutöid, kuna esijalgade tapipesade välisküljed olid kahjustada saanud. Samuti oli tarvis saada ülevaade kogu raamist: kas mõni osa on puudu või on tool komplektne. Selgus, et kõik tooli detailid olid olemas. Polstri istmeosa oli olematu, vedrud ja polstri sisu rippusid kotis lahtiselt. Seljatoe kõva polster oli tooli küljes kinni. Kasutatud oli tumepunast sametit, ehk seetõttu oli ka suurem osa toolist viimistletud punaseks.

Tools puhastamist ja polstriosa eemaldamist tegin selle tooli puhul paralleelselt, sest tool jõudis minuni juba osandatuna. Polster oli tooli istmeosa küljest lahti, ka esijalad ning esi- ja küljesarjad olid eraldi. Kõigepealt eemaldas istmeosa polstri tooli küljest. Vedrupolstriga tool oli kas lahti võtmisel kahjustada saanud või olid esijalad ära murdunud kasutamise käigus. Tools raamiosa puhastas suruõhuga ja väikese harjaga eemaldas tolmu. Seljatoelt eemaldas kõva polstri (meriheina täidis, tasanduskihis hobujõhv), et puiduosa puhastamisega tegelema asuda. Istmeosa oli vedrupolstriga.

Toolseljatoe polstri eemaldamine. Osandamine.
Tagajalgade ja seljatoe asetamine pitskruvidega vajutusse 3 nädalaks

Viimistluse tuvastamiseks tegin testi: Lakijälgede kindlaks tegemine piirituse testi teel: vatitikku niisutasin piiritusega, võtsin ka väikese piiritusega immutatud puhta valge lapi ja nühhisin vatitikku/ lappi ettevaatlikult säilinud lakitud pinnal. Katse põhimõte on selles, et õlakiga lakitud eseme korral muutub riidetükk kollakaks ja kuivades muutub kõvaks. Tikk muutub kollaseks, pärast kuivamist kivistub vati ots. Tooli testi tulemus: vana viimistlus peitsi peal ei ole õlaklakk. Tehtud veel üks katse: kas tool võis olla vahakihi kaetud? Tärpentinikatse: vatitikk kastetud tärpentinis, nühitud sellega tooli varjatud pinda: vahakihti ei tuvastatud.

Edasi proovisin punast ainet eemaldada atsetooniga, olukord sama, viimistlus ei eemaldu. Seejärel jätkasin puhastusaine testimist nitrolahustiga: viimistlusaine eemaldus paremini pinda karukeelega hõõrudes. Puhastasin tooli hästiventileeritud ruumis, töödeldes tooli ettevaatlikult, pinda kohe puhta lapiga kuivatades. Nii eemaldas lapiga koheselt vana viimistluse tooli pinnalt. Puhastasin viimistlusest tooliljalad ja sarjad ning kaks tagumist jalga ja seljatoe ühendatud osa punasest peitsist.

Raamiosa tööd

Eseme seljatoe ja toolileeni ning piitade osa panin pitskruvidega painutusse, eesmärgiks oli sirgendada tooli. Tool oli pitskruvide all 3 nädalat. Muutused olid soovitud väiksemaks.

Järgmine võimalus oleks olnud tooli täielik osandamine. Seda otsustasin mitte teha, kuna tappseotised olid ilusti kinni ja ei loksunud ning teiseks oli tegemist vana tooliga ja veidi kõver raam oli tema eripäraks.

Ülejäänud tooli osade (2 esijalga ja esi- ning küljesarjad) tappide (pesade ja tapikeelte) vanast liimijäägist ja kogunenud mustusest puhastamine. Samuti tegin vajalikud puiduparandused esijalgade külgmistele tapipesade osadele: peiteldasin plommitavad kohad sirgeks, leidsin sobivad kasepuidust tükid, liimisin need kondiliimiga kohale ja fikseerisin tislerringi ning pitskruvide abil parandused kuivama.

Pärast liimi kuivamist peiteldasin parandused sarnaselt tooli jala kujuga õigesse mõõtu parajaks, lihvisin peitlijäljed lihvpaberiga nr 180 ja 320. Edasi liimisin tooli kokku tagasipööratava liimiga (Titebond), kontrollisin üle diagonaalid ning seejärel fikseerisin pitskruvidega tislerringile kinni kuni liimi lõpliku kuivamiseni.

Liimi kuivamise järgselt eemaldasin pitskruvid, puhastasin tooli liigsest väljajooksnud liimist niiske lapiga, lihvisin raami veelkord õrnalt üle. Seejärel lõikasin välja uued nurgad ja polstriklotsid, liimisin need paika ning kinnitasin kruvidega.

Toolil korduv lihvimine pärast keemilist puhastust

Puhastatud tooliraami lihvisin lihvpaperiga nr 180, et pind jääks sile, seejärel niisutasin puhta riidelapi ja pühkisin sellega lahtise puidutolmu maha ning lihvisin õrnalt tasanduseks pinnad üle nr 320 lihvpaperiga, et tooli viimistluseks ette valmistada.

Tooliraami viimistlemine

Järgmisena töötlesin tooliraami kahe erineva Herdinsi vee baasil pulbrist valmistatud peitsiga: heleda pähkliga (toon nr 75), mille peitsisin pärast üle antiiktammega (toon nr 82), et vähendada võimaliku punase tooni läbikumamist. Jäin kahe erinevat tooni peitsi kihiga saavutatud tooniga rahule. Edasi õlitasin tooli üle tärpentini-värnitsa seguga 1:1, et toita eseme poore ja valmistada tool ette lakkimiseks. Et ģellakikihti mitte kahjustada, teostasın lakkimistööd kahes osas. Esmalt kandsin peale musta ģellaklakki 3 kihti poleerimistupsuga, mille valmistasin vatiinist ja puuvillasest riidest. Seejärel tegin ära polstritööd kuni pealiskanga peale kinnitamiseni. Alles siis andsin toolile lõppviimistluse vahavaba ģellaklakiga. Katsin tooli nelja õhukese ģellakikihiga.

Toolsi korduv lihvimine pärast keemilist puhastust.
Peitsimine.

Polstritööd

Polstritööd tegin õpetaja Margus Sildre juhendamisel. Alustasin tooli seljatoest, mis oli kõvapolstriga kaetud. Varasem kokkupuude kõva polstri tööga oli olemas. Erinevus kogetust seisnes selles, et polster oli vaja teha tooli külge, mitte eraldi tooli osana. Tihiniidid tuli kinnitada paksu jutekanga külge ning mitkali pingutamine oli sellevõrra raskem. Seljatoe tagumise külje jutekanga katsin kohe mitkaliga (et ei jääks jälgi läbiõmblusest) ja hiljem pealiskangaga.

Istmeosas oli vaja teha klassikaline viie vedru polsterdus. Tooli täidise moodustas merihein. Tasanduskihile oli algupärasest vanast polstripadjast olemas hobujõhvist tehtud tasanduskiht, mis läks kasutusse: pesin käsitsi jõhvikihi 72 % pesuseebi vees ja kuivatasin soojas toas radiaatoril.

Polsterdustöödel järgisin traditsioonilise polsterdamise juhiseid. Minuni jõudis juugendlik tool vedrupolstriga. Uue polstri tegemisel paigaldas toolile esmalt sadulavöö, millele kinnitasin kahekordse linase nõõriga 5-keermega vedrud nii, et iga vedru oleks kinni 4 kohast nn varesejala pistega (ei leidnud pistele paremat vastet). Seejärel lõin sarjapuuvedrude sidumiseks naelad, sidusin vedrud ning lõin naelad kinni. Klammerdasin sarjadele peale vedrude katteks paksu kotiriide ja õmblesin iga vedru ülevalt kotiriidele kinni 3-st kohast. Järgmiseks lõin sisse abinaelad iga sarjapuu ülemise serva küljele. Edasi kinnitasin toolipõhja polsterdamise tihiniidid meriheina/polstripadja paigal hoidmiseks, lisasin meriheina ühtlaselt kogu polstriosa, lõikasin välja õhukese jutekanga varuga, kinnitasin üle meriheina padja

abinaelte külge ja ühtlustasin. Järgmiseks kandsin markeriga tooli keskosast võrdsele kaugusele ruudukujuliselt märgise (2 tk kasvava suurusega), õmblesin need läbi topeltpitsi nõelaga nii, et õmblus ei jääks vedrude külge rohkem kui jutele kinnitatud ülemist spiraali pidi. Seejärel lisasin polstripadja külgedele täidiseks juurde meriheina, pingutasin kotiriide uuesti abinaelade taha ja ühtlustasin padja prüüliga heina kotiriidest läbi sorkides. Kui serv oli piisavalt tugev, tegin prooviistumise. Siis eemaldasin abinaelad ja klammerdasin polstripadja külgedelt kinni. Järgmisena ühtlustasin padja külgedelt nii, et polster ei oleks sarjadest oluliselt sees- ega väljapoole ulatuv. Tegin kandiõmblused pika kõvera kotinõelaga. Kontrollisin pruuliga õmbluseid, et kant jookseks tooli sarjaga paralleelselt: poleks liiga ette ulatuv ega taha jääv. Nurkade kinnitamiseks tegin eraldi pisted. Polstri põhiosa oli valmis.

Istmepadjale klassikalise vedrupolstri tegemine

Järgmiseks kinnitasin peale siksakis uued tihiniidid tasanduskihi jaoks, et jagada laiali niitide vahele pestud ja kuivatatud originaal hobujõhv. Tasanduskiht ei tohtinud polstrit kõrgendada ja selle mõte oli polstripadja pealt ühtlustamine, et ei oleks lohke ega muhke läbiõmblustest. Jõhvile asetasin peale vatiinikihi ja sellele omakorda mitkali kanga, mille kinnitasin polstrikandile võimalikult pingesse polstri nõõpnõeltega. Mitkalit silusin mitu korda, et näha parandust vajavad ebatasasused, mis tuli teha. Pärast mõningast seismist taaskord pingutasin mitkali ja kinnitasin klambritega. Tooli pealiskanga venitasin peale ja kinnitasin polstrinõeltega. Jälgisin, et kangas läheks mustrisse ja silusin mitu korda, et riie saaks võimalikult pingule tõmmatud. Seejärel kinnitasin istmeosa kanga klambritega. Järgmiseks panin kanga mustri järgi paika seljatoe esi- ja tagaosa, kinnitasin nõeltega ja klammerdasin

kinni. Viimaseks jäi nõõri liimimine. Kasutasin kontaktliimiga Kestopren nii, et väikese koguse võtsin süstlasse, kandsin kanga ja nõõri peale ja vajutasin pärast pooled omavahel korralikult kokku.

TOOLI RESTAUREERIMISE KOKKUVÕTE

Toolii restaureerisin oskusi ja teadmisi võimalikult rohkem kasutades. Söögilauatool läheb igapäevakasutusse kirjutuslaua küljele. Kokkuvõtvalt leian, et restaureerimise eesmärk sai täidetud: üks äraviskamisele viidud juugendtool on elule päästetud. Toolile jätsin alles kulumis- ja murdumisjäljed, viltuse raamiosa ehk kogu tema eluloo ja paatina. Tegu on vana tooliga, mil on oma ajalugu.

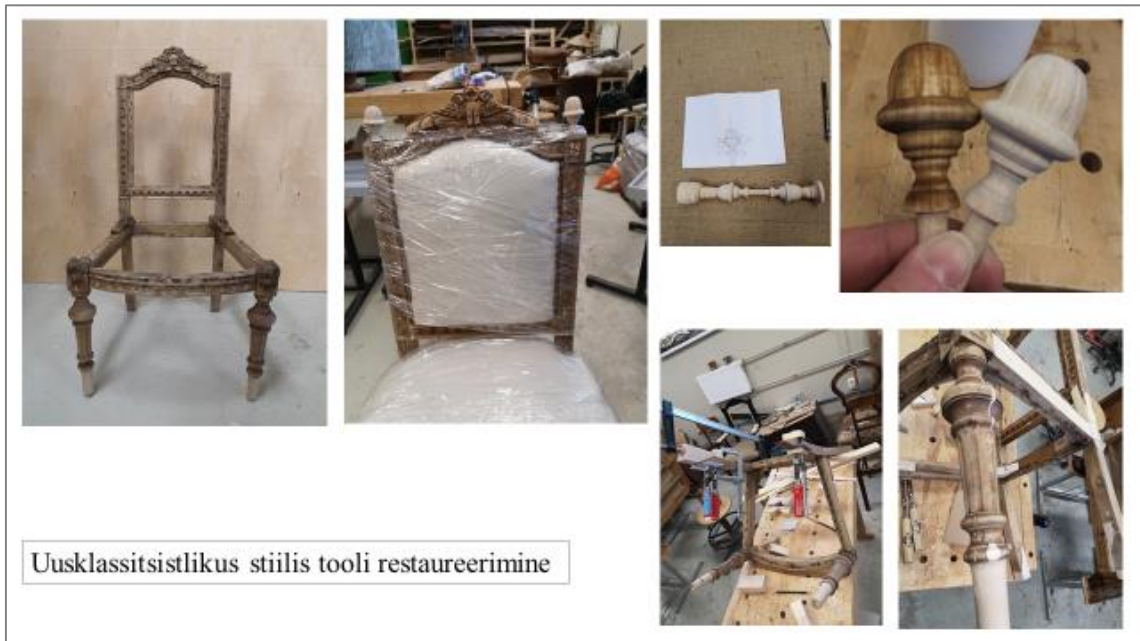
HOOLDUS- JA HOIUSTAMISJUHISED

Restaureeritud tooli võib siseruumides kasutada, soovitavalt varjatuna otsese päikesevalguse eest. Edaspidi võib eset aeg-ajalt üle lakkida, et pinda värskendada ja tooli kaitsta. Tekkivad kasutusjäljed saab parandada kas piirituspõhise viltpliatsiga või sobivas toonis vahapulgaga.

2.2.5 Koolitööd

Õppeperioodi jooksul tegin veel mitmeid töid, millest esitan siin väikese kokkuvõtte. **Uusklassitsistlikus stiilis tooli** (20. sajandi algusaastad) restaureerimine sai algselt valitud lõputööks, kuid tooli omanik soovis seda tagasi saada enne viimistlust ja pealiskanga panekut.

Puidutöödest tegin jalgade proteesimise, spooniparandused, tappimise ning ohtralt pahteldustöid. Samuti treisin toolile nupud. Polstritööd teostatud nii seljatoele kui istmeosale.

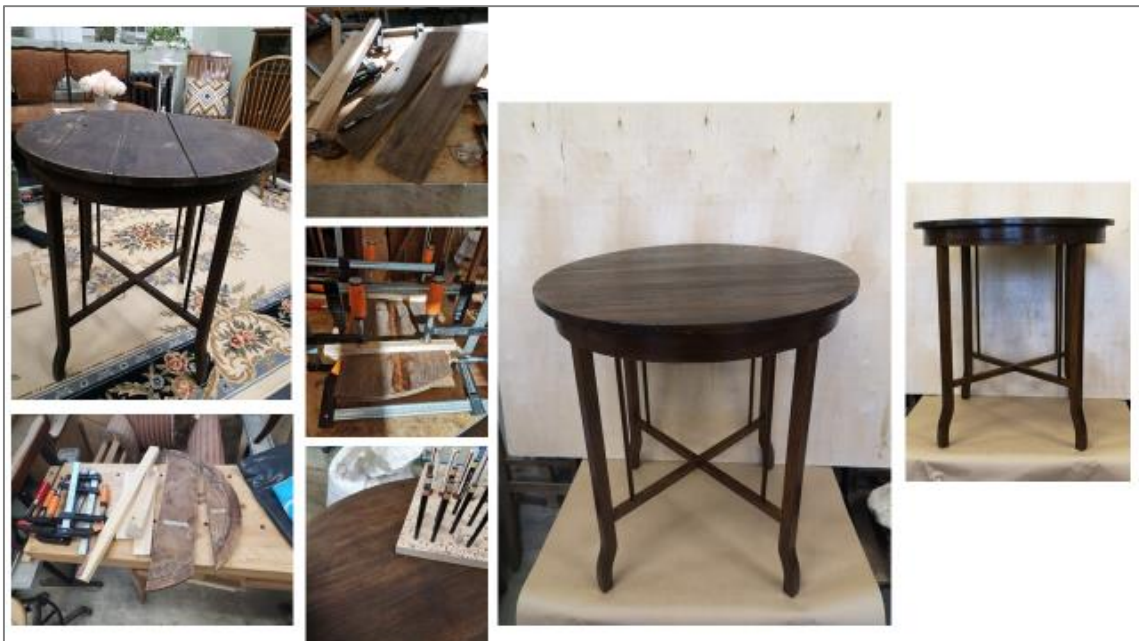
Queen Anne stiilis 20. sajandi keskpaigast pärineva tooli restaureerimine oli huvitav just polstriosa poolest. Vedrupolstri tegemine oli keeruline, kuna tooli tamme raami ei saanud polstrinaelu sisse muidu kui auke ette puurides.

Funktsionalistlikus stiilis kelmika tumba omapäraks oli selle sisse ehitatud salalaegas. Tumba soetasin Ly Mõik'i käest, kelle andmeil on tegu Eesti meistri tööga. Valmistaja kohta andmed puuduvad. Esemel valmistusajaks määratlesin 20. sajandi esimese veerandi.

Puidutööst toon ära restaureeritud **juugendstiilis tammepuidust ümmarguse kohvilaua** (20. sajandi 20. aastatest), millele sai tehtud jalaprotees, spooniparandusi ja lauaplaadi puiduparandusi ning paranduspahteldusi. Laud viimistleti Herdinsi peitsiga nr 71 (toon Modebrun e. moepruun) ning lakiti musta gellaklakiga.

Art Deco raadiokapike oli viimistluse harjutamiseks hea näide. Parandada oli vaja veidi spooni, lihvida konarused ja lakkida gellakiga kapp mitmeid kordi üle, pakkida ja viia ese klaasikotta. Kapp on minu koju väga kaua oodatud ese, kus ta leiab parema kasutuse kui kellegi garaagisopis niiskust saamas. Päritolu teadmata, eelmise omaniku sõnul soetas ta selle umbes 10 aastat tagasi Tallinnast Nõmmelt.

Umbes 1950 – 1970. aastatest pärit tammepuidust tool oli hea tapiparanduse

harjutusmaterjal. Restaureerimise käigus sai tehtud uus poroloonist polster, parandatud tapp. Tool võetud uuesti maakodus igapäevaselt kasutusse.

XX sajandi esimesest poolest pärit lillepostamendi restaureerimine oli väikeste detailide tõttu ajamahukas töö: kõik pulgad oli vaja puhastada, ülemine vineeritükk uuega asendada. Värv koorus tükkidena maha, mis viitas valele viimistlusele.

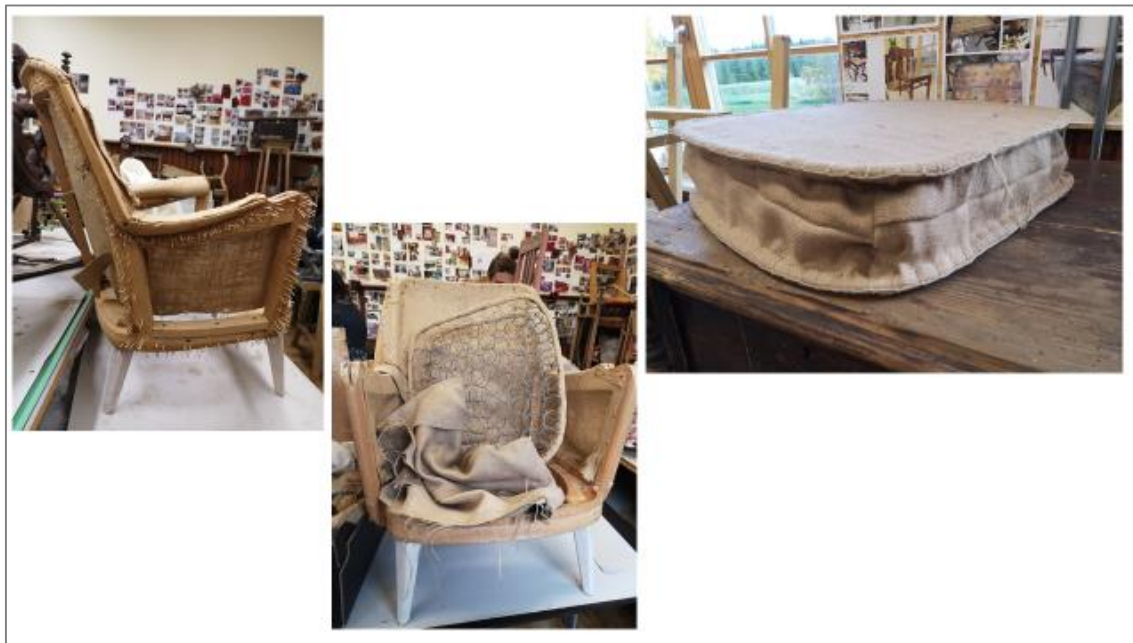

3 PRAKTIKA

Praktikakohaks oli kahel õppeaastal i nii jaanuarist 2021 i juuni 2021 kui ka oktoobrist 2021 i juunini 2022 Karjatse Mööblikliinik. Juhendajaks oli FIE Imbi Kaasik-Aaslav, hariduselt mööblirestauraator-sadulsepp. Praktikakoht asub Karjatse talus, Saue vallas, Tagametsa külas, kus on sisse seatud kahe ruumiga (eraldi sadulsepa- ja puidutööde jaoks) restaureerimistöökoda.

3.1 Esimese kursuse praktika

Selle perioodi vältel omandasin täiesti uued teadmised polsterdatud mööbliesemega töötamisest, kuna koolis ei olnud veel polstri restaureerimise õppekava osa läbitud.

Oli põnev, töömahukas ja raske periood, mille vältel sain algusest lõpuni restaureerida plokkvedrudega umbes 1950. aastatest pärineva tugitooli.

Restaureerimist vajas puiduosa: tugevdatud sai karkass (tikutustööd kestsid tunde), sarjadesse liimitud plommid tugevdasid pehkinud kohti sarjas. Samuti immutasin tooli lahjendatud (2 osa liimi ja 1 osa vett) PVA puiduliimiga.

Saarepuidust jalad ja käetoe otsad puhastasin valgest lakist ja katsin läbipaistva puidulakiga. Polstritööd teostas juhendaja nõuannete järgi. Liikusime edasi samm ü sammult. Oli väga põnev ja uudne periood.

3.2 Teise kursuse praktika

Teise kursuse praktika ajal **restaureerisin kaks rahvatooli** ehk nn Äkolmepulgatooli, mis oli aja- ja töömahukas: istmeplaadid vajasid liimimist ja parandustöid, tapid olid lahti ja toolide konstruktsioon ei olnud tugev. Lisaks tuli lõpuks ka jalad proteesida. Mõlemale toolile sai tehtud istmeplaatidele vineeriparandusi. Triibutoolile liimisin uued nurgad, mustrilisele triikisin sisse uued spooniribad.

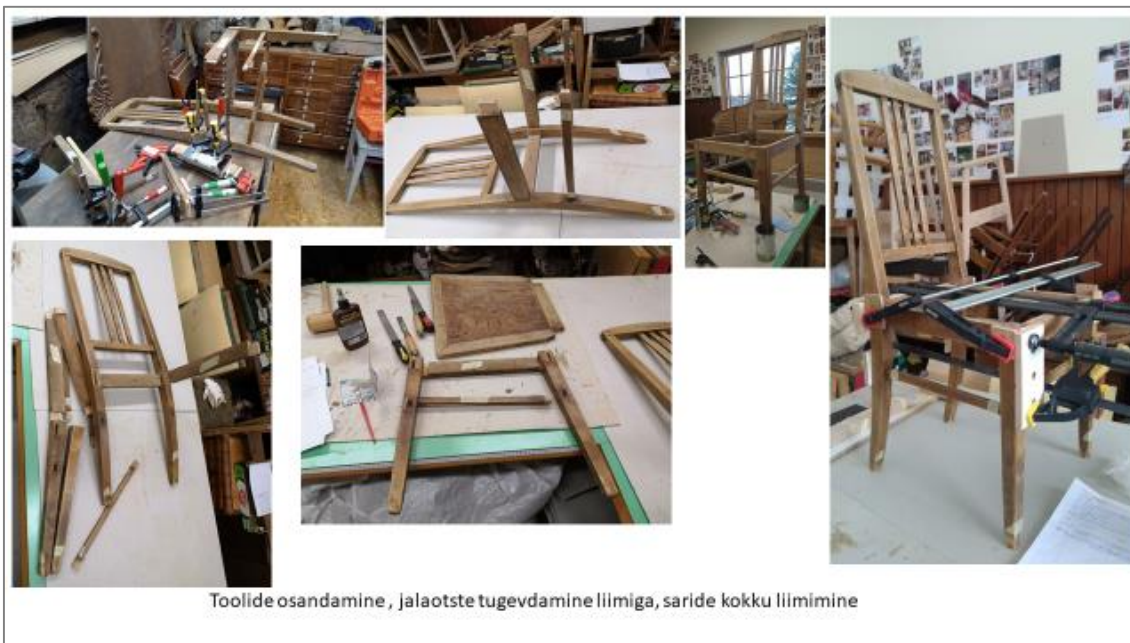
Toolid osandasin, liimisin taas kokku. Jalad proteesisin kasepuiduga. Toolid katsin pealt paari gellakikihiga, alles jäi vana paatina.

Kahe nn rahvatooli restaureerimine. Pildil keskmine ja parempoolne

Mõlema tooli istmeplaat vajas restaureerimist. Keskmine pildil (e nn triibutool) oli üldiselt terve, kuid nurkadest oli vineer katki. Tuli liimida uued kihid ning hiljem parajaks lihvida. Teine tooli istmeplaat (ehk mustriplaat) nõudis rohkem tööd, kuna istumisest oli vineer laiali vajunud: tekkinud olid praod erinevatesse kihtidesse, mille täitsin õhukese kasespooniga ja liimisin kinni triikrauda kasutades (nn kuumliimimine), sest pind oli nõgus ja vajalik oli jälgida istumiskuju. See töö oli ajamahukas ja nõudis palju kannatlikku meelt ning tähelepanu.

Sarjade kokku liimimine läks kiiremini i sai kasutada pitskruve tooli õigesse vormi fikseerimiseks.

Samuti restaureerisin ühe **art-decoliku väikese ümmarguse jalapingi/järi**, mille jalad olid tugevate koera hammaste kahjustustega. Kaks jalga sai plommimisega päästetud, teised kaks jalga tuli teha uued ning katta tammespooniga. Palju tööd oli pähklijuurespooniga kaetud ümara polstripadja servakandi vineeri liimimisega. Polstripadi oli tugev ja terve, seega jäi vana kasutusse. Polstripatja tugevdati läbiõmblustega. Polstripadjale tehti toetav kandiõmblus ja lisati linakiu asemele valge vatiini kiht.

Järi vaatlus, seisundi hindamine

Polstrikihtide avamine ja hindamine: otsustati alles jätta heas korras olev vana polstripadi. Lisada on vaja uus tasanduskiht ja teha uued kandi- ja läbiõmblused.

Veel oli töös **1940-1950. aastatest pärit tugitooli restaureerimine**. Tooli puidutööd (puiduparandused, jalgade ja käetugede puhastamine, lihv uuesti lakkimine) said tehtud, polstriosa jäi pooleli.

Retro (40-50 aastatest pärit vedrupolstri istmeosaga) tugitooli

restaureerimine: Eemaldasın polstri, naelad ja täksid, puhastasin tooli vanast polstrist. Tegin käetugedele puiduparandused

Toolı tegin nii kaugete, kui praktika aeg võimaldas. Lisasin polstrikihti meriheina nii, et saaks teha tugevad õmblused. Lisasin seejärel heina juurde, tõmbasin jute pingule ning lisasin veel heina juurde. Klammerdasın lisatud heina kinni ja eemaldasın ajutised naelad. Kaugemale selle tooliga ei jõudnud.

4 KOKKUVÕTE

Mööblirestaureerimise erialani tõi mind loomulik liikumine Tallinna Ehituskoolis pärast pehme mööbli valmistamise õpinguid ja hobikorras vanamööbli tegelemist. Õpinguid mööblirestaureerimise erialal alustasin ilma eriliste erialaste eelteadmisteta valdkonnas. Kaasas oli varasema praktika pagas, mis seostus kaasaegse mööbli tegelemisega ning juhendaja mööblirestaator-sadulsepa toimetamiste jälgimiste kogemus ning armastus vanamööbli vastu ja soov selle ilu säilitamist õppida.

Kooliaastad on mulle andnud praktilisi teadmisi ja oskusi kasutada tööriistu, millele kasutamise oskused ja kogemused puudusid. Mul on hea meel oma praktikakoha leidmise üle Karjatse Mööblikliinikus, kus sain toimeka ja tegusa õpetaja toel esimesed teadmised restaureerimisest ning väikeettevõtte igapäevaelu seestpoolt selle argipäevadel. Olen oma mööblirestaureerimise

teekonnal astumas esimesi samme ning oma teadmisi, oskusi, vilumusi ega võimeid üle ei hinda. Pigem olen ettevaatlik ja kaalutlev otsuste tegemisel, liikudes edasi mööblirestauraatori teekonnal. Suhtun suure respektiga vanamööblisse ja selle restaureerimisel ei torma kohe tööriista haarama. Leian, et õppeperiood oli tempokas, kuid nii vastutusrikka eriala puhul võiks õpe olla pikem ja sisaldada endas nn selliõpet jätkuks kooli algteadmiste andmisele.

Portfolios esitatud tööd annavad ülevaate õppeprotsessis läbitud kompetentsidest ja omandatud töövõtetest ning restaureerimisoskustest. Koolis omandatud teadmised on heaks baasiks iseseisva restaureerimistegevuse alustamisele. Loodan, et õpitu abil saan anda oma panuse vanamööbli restaureerimise ja säilitamise teadvustamisele ning esemete taaskasutamisse võtmise protsessi ning arendan edasi baasteadmisi ja saadud oskusi.

Tänan väga oma õpetajaid targa nõu ja jõu eest sel õppimise keerukal teekonnal!

KASUTATUD ALLIKAD

1. **Kodres, K (2001)** Ilus maja, kaunis ruum. Prisma Print.
2. **Peil, M; Zupping, T (2014).** Toast tuppa. Eesti linnakodu lugu. Tänapäev
3. **Raal, M (2002).** Vanamööbli visuaalse määramise metoodika ja praktilised võtted. Magistritöö. Eesti Kunstiakadeemia Restaureerimise teaduskond. Tallinn.
4. **Raal, M (2016).** Mõisate kadunud hiilgus: Eestimaa mõisainterjöörade lugu.
5. **Sales Meyer, F (1927).** Handbuch Der Ornamentik.E.A.Seemann in Leipzig.
6. www.muis.ee